

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ Ольга ГУБАРИК
« ____ » _____ 20 ____ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості в умовах антикризового управління підприємством

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач
групи МГОПз-22

Анастасія КУДРЯВЦЕВА

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Ольга ЧЕРНЕЦЬКА

Дніпро – 2024

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОН молоді та спорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Облік і оподаткування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____ Ігор ПРИХОДЬКО
«_____» _____ 202__р.

ЗАВДАННЯ

Кудрявцевій Анастасії Владиславівні

1. Тема роботи «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості в умовах антикризового управління підприємством»

Науковий керівник роботи Чернецька Ольга Віталіївна, к.е.н., доцент

затверджені наказом по ДДАЕУ від «20» листопада 2023 р. № 3509

2. Термін подання здобувачем роботи: – 10 лютого 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: Нормативно-правовим забезпечення протягом роботи над кваліфікаційним проектом виступають Закони України, Положення, Інструкції, Податковий кодекс України, інформація з офіційних інтернет джерел, матеріали періодичних видань та підручників, а також фінансова звітність та економічні звіти товариства з обмеженою відповідальністю «Новомосковський консервний завод», м. Новомосковськ Дніпропетровської області.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити). Теоретичні засади обліку та аналізу дебіторської заборгованості в контексті антикризового консалтингу. Практичні реалії ведення обліку процесу формування та відображення дебіторської заборгованості на підприємстві. Аналіз та розробка практичних моделей щодо оптимізації рівня дебіторської заборгованості в умовах антикризового управління. Висновки. Список використаних джерел.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Структуровані особливості визначення терміну ДЗ. Структуровані особливості вираження монетарної та немонетарної ДЗ. Характерно-класифікаційні особливості АУ в т.ч. через управління ДЗ. Фактори впливу на рівень ДЗ. Динаміка структури майна та джерел його утворення ТОВ «Новомосковський консервний завод». Динаміка структури майна в частині питомої ваги вартості необоротних активів ТОВ «Новомосковський консервний завод».

Динаміка структури оборотних активів в частині поточної дебіторської заборгованості господарства. Динаміка джерел утворення ТОВ «Новомосковський консервний завод». Фінансові результати діяльності ТОВ «Новомосковський консервний завод». Динаміка показників ліквідності господарства.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ березень 2023р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні засади обліку та аналізу дебіторської заборгованості в контексті антикризового консалтингу	Березень 2023	
2	Практичні реалії ведення обліку процесу формування та відображення дебіторської заборгованості на підприємстві	Квітень 2023	
3	Реальний стан ведення обліку дебіторської заборгованості у господарстві	Травень 2023	
4	Розробка напрямів оптимізації рівня дебіторської заборгованості через впровадження антикризових елементів	Вересень 2023	
5	Аналіз та розробка практичних моделей щодо оптимізації рівня дебіторської заборгованості в умовах антикризового управління	Листопад 2023	
6	Висновки	Грудень 2023	
7	Оформлення кваліфікаційної роботи	Січень 2024	

Здобувач

_____ Анастасія КУДРЯВЦЕВА _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

Науковий керівник

_____ Ольга ЧЕРНЕЦЬКА _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В КОНТЕКСТІ АНТИКРИЗОВОГО КОНСАЛТИНГУ	11
1.1. Оцінка теоретичних складових поняття дебіторської заборгованості. Розкриття її суті через елементи антикризового консалтингу	11
1.2. Особливості теоретичного концепту обліку дебіторської заборгованості	17
1.3. Засади здійснення аналізу дебіторської заборгованості в розрізі антикризового управління	20
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ РЕАЛІЇ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	25
2.1. Оцінка показників ефективності діяльності ТОВ «Новомосковський консервний завод» м. Новомосковськ Дніпропетровської області	25
2.2. Дослідження фактичного стану бухгалтерського та інших структурних підрозділів у господарстві	32
2.3. Реальний стан ведення обліку дебіторської заборгованості у господарстві	34
2.4. Розробка напрямів оптимізації рівня дебіторської заборгованості через впровадження антикризових елементів	37
Висновки до розділу 2	41
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА РОЗРОБКА ПРАКТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ РІВНЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО	44

УПРАВЛІННЯ

3.1. Аналітичне дослідження фактів формування та відображення дебіторської заборгованості у господарстві 44

3.2. Моделювання стратегічних рішень, щодо оптимізації рівня дебіторської заборгованості на підприємстві в розрізі антикризових заходів 46

Висновки до розділу 3 50

ВИСНОВКИ 52

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 58

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості в умовах антикризового управління підприємством».

Кваліфікаційна робота містить: 63 сторінках, 22 рисунок, 3 таблиці, 1 документ, 51 літературне джерело.

Об'єкт дослідження – характерні засади щодо формування, відображення та списання дебіторської заборгованості.

Предмет дослідження – процеси, які мають місце на етапі ведення обліку, здійснення аналізу та розробці оптимізаційних заходів для дебіторської заборгованості.

Мета роботи – проведення оцінки, здійснення аналітичних процедур та розробка профільних заходів щодо стабілізації рівня дебіторської заборгованості в контексті запровадження заходів антикризового управління.

Методи дослідження. Сукупність теоретико-практичних заходів в розрізі аналізу, статистичного спостереження, математичних підрахунків. Вагомою методикою також вступає моделювання із подальшим прогнозуванням діяльності.

В процесі роботи над підготовкою кваліфікаційного проєкту була здійснена детальна діагностика теоретичних та практичних засад ведення обліку дебіторської заборгованості. Оцінено практичні факти ведення фінансового та податкового обліку, а також складання звітності для господарства – бази дослідження. В контексті даного дослідження були виявлені можливі резерви за для підвищення рівня ефективності роботи господарства через оптимізацію рівня дебіторської заборгованості за допомогою впровадження елементів антикризового консалтингу.

Результати впроваджені в діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «Новомосковський консервний завод» місто Новомосковськ, Дніпропетровської області.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, АНТИКРИЗОВИЙ КОНСАЛТИНГ,
ОПТИМІЗАЦІЯ, АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ABSTRACT

Topic: «Improvement of accounting and analytical provision of receivables in the context of anti-crisis management of the enterprise».

The qualification work contains: 63 pages, 22 figures, 3 table, 1 document, 51 literary sources.

The object – characteristic principles regarding the formation, display and write-off of receivables.

The subject of research – processes that take place at the stage of record keeping, analysis and development of optimization measures for receivables.

The purpose of the work – carrying out an assessment, carrying out analytical procedures and developing profile measures to stabilize the level of receivables in the context of the introduction of anti-crisis management measures.

Research methods. A set of theoretical and practical measures in terms of analysis, statistical observation, mathematical calculations. Modeling with subsequent activity forecasting is also an important method.

In the process of working on the preparation of the qualification project, a detailed diagnosis of the theoretical and practical principles of accounting for receivables was carried out. The practical facts of financial and tax accounting, as well as the preparation of reports for the economy - the research base - were evaluated. In the context of this study, possible reserves were identified for increasing the level of efficiency of the economy through the optimization of the level of receivables through the implementation of elements of anti-crisis consulting.

The results are implemented in the activities of the limited liability company "Novomoskovskiy cannery" in the city of Novomoskovsk, Dnipropetrovsk region.

KEYWORDS

RECEIVABLES, ANTI-CRISIS CONSULTING, OPTIMIZATION,
ANALYTICAL SUPPORT

ВСТУП

Ключовим аспектом діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта, яке отримує економічні вигоди від своєї діяльності виступає дебіторська заборгованість (далі ДЗ). Зазначмо, ДЗ виступає фактором раціональних взаємовідносин між контрагентами. Сучасні реалії здійснення бізнесу супроводжуються великою кількістю довготермінових контрактів, за яких відбувається відвантаження готової продукції чи надання конкретного виду послуг, а вже потім відбувається погашення заборгованості. Дана тенденція, коли ДЗ погашається потягом певного часу має місце в різних спектрах діяльності вітчизняної та міжнародної економіки. Багато досліджень, з приводу особливостей виникнення та погашення ДЗ мають місце у працях вітчизняних та закордонних бізнесменів, провідних фахівців, а також вчених і науковців. Стосовно уваги вітчизняних вчених до визначення поняття ДЗ, а також передумов її виникнення, облікового процесу та списання, дані факти можна побачити у працях Ф.Ф. Бутинець, В.Я. Плаксієнко, Н.М. Голова, О.А. Подолянчук, Л.К. Сук, Нашкерська Г., Матицина Н. О., Садовська І. Б., Кравченко О., Кобець Т. Мамонтова, Н.А.; Глущик, М.М., Шепель Т., Вінтоняк А., Бержанір І.А. та багатьох інших.

Окрім вище названих науковців, питанням дослідження процесу виникнення, обліку та погашення ДЗ займається безліч вузькопрофільних фахівців, бізнесменів, а також керівники організацій різної форми власності. З огляду, на представлену інформацію, підсумуємо, що дослідження тематики обліку та аналізу етапів виникнення, ведення обліку та способів і термінів погашення ДЗ виступає реально актуальною темою, особливо в розрізі сучасних реалій та стратегічних перспектив ведення бізнесу в Україні.

В розрізі того, що окреслено факт високого рівня актуальності тематики, обраної для виконання кваліфікаційного проєкту, доречно визначитись із основною метою даного проєкту. Зокрема, головною ціллю при роботі над даним проєктом виступає всебічне дослідження обліку, а також проведення аналізу

специфіки процедур формування, відображення та погашення сум ДЗ в розрізі її термінів (довготривалої чи короткотривалої) , при цьому слід розробити конкретні рекомендаційні заходи, які б допомагали урівноважувати рівень виникнення та способи і терміни погашення ДЗ. З огляду на окреслену ціль кваліфікаційного проєкту, пропонуємо виокремити ряд завдань:

- дослідження теоретичних складових формування поняття ДЗ;
- оцінка теоретичних засад ведення обліку ДЗ;
- оцінити основні концепти проведення аналізу ДЗ в теорії;
- провести комплексну оцінку рівня фінансово-господарської діяльності на базі даних ТОВ «Новомосковський консервний завод»;
- дослідити стан роботи структурних підрозділів, при цьому розкрити практичні аспекти ведення обліку ДЗ в господарстві, а також розробити конкретні шляхи для розвитку діяльності господарства та оптимізації рівня його ДЗ;
- здійснити практичні аналітичні процедури, щодо рівня ДЗ та умов її погашення, а також розрахувати конкретні математичні моделі, щодо стратегічної оптимізації рівня ДЗ господарства на майбутній операційний період.

Об'єктом дослідження при виконанні кваліфікаційного проєкту виступають процедури виникнення ДЗ, особливості ведення її обліку, а також етапи і способи погашення сум ДЗ.

Предметом кваліфікаційного дослідження виступають характерні процеси обліку та аналізу способу формування та погашення ДЗ в умовах антикризового управління (далі АУ).

Вхідними даними для здійснення дослідження практичного ведення обліку, а також аналізу його результатів виступають фактичні дані результатів фінансово-господарської діяльності ТОВ «Новомосковський консервний завод», м. Новомосковськ, Дніпропетровської області.

Методи дослідження. Сукупність теоретико-практичних заходів в розрізі аналізу, статистичного спостереження, математичних підрахунків. Вагомою

методикою також вступає моделювання із подальшим прогнозуванням діяльності.

Фактичний процес над підготовкою кваліфікаційної роботи включав процедуру детальної діагностики особливостей здійснення фінансово-облікової та господарської діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Новомосковський консервний завод». Концепт ведення первинного і синтетичного обліку, складання і подання необхідних видів звітності, таких як фінансова і податкова. кінцеві результати роботи дозволили побудувати структуру напрямів оптимізації обліку та аналізу ДЗ, які можливо активно впроваджувати у виробничий процес досліджуваного господарства та інших видів організації загалом. По факту розраховано математичний інструментарій оптимізації рівня ДЗ, а також облікові механізми підвищення рівня її ефективності.

Наукова новизна кваліфікаційного дослідження полягає у сумарному групуванні конкретних напрямів удосконалення ДЗ. Також вони відображають елементи наукових розробок щодо підвищення рівня використання ДЗ в операційному процесі, зокрема:

-удосконалено:

- розроблений теоретичний алгоритм здійснення аналізу ДЗ в умовах АУ;
 - Розроблений механізм оптимізації рівня ДЗ через впровадження елементів АУ;
 - розроблений план удосконаленої аналітики ДЗ через групування даних про контрагентів;
 - спроектоване аналітичне забезпечення антикризового управління ДЗ підприємства в розрізі використання елементів ABC та XYZ аналізу
- набуло подальшого розвитку:*
- спроектований теоретичний концепт видів та визначення ДЗ;
 - запропонований аналітично-розрахунковий концепт розрахунку рівня ДЗ в умовах АУ;

- розроблена внутрішньогосподарська відомість обсягів і термінів погашення ДЗ в розрізі контрагентів ТОМ «НКЗ»;

- розрахована аналітична модель інкасації ДЗ через елемент бюджетного управління

Підготовлені результати за кваліфікаційним проєктом можуть бути впровадженні у господарський процес вітчизняних господарств, які спеціалізуються на вирощуванні та переробці овочів та фруктів. Вважаємо, що представлені рекомендації дадуть змогу поліпшити обліковий процес в контексті формування та погашення ДЗ, а також її стратегічного рівня.

Публікації. Найсуттєвіші результати були апробовані під назвою Аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства. Та опубліковані у колективній монографії «Обліково-фінансове забезпечення в управлінні економічною стійкістю підприємства: сучасні тенденції і перспективи розвитку» за загальною редакцією в.о. завідувача кафедрою обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, к.е.н., доцента Ольги Губарик, к.е.н., д.е.н. професора Світлани Халатур. Розділ 1.2. С. 24-33. Стандарт, Дніпро 2023р. 464 с.

Опубліковані матеріали тез доповідей. Організаційні аспекти управління дебіторською заборгованістю підприємства. Матеріал I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» 26-27 жовтня 2023 року. С. 81-83.

Організація системи контролю конкурентоспроможних підприємств. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» 11-12 травня 2023 року. С. 58-60.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ К КОНТЕКСТІ АНТИКРИЗОВОГО КОНСАЛТИНГУ

1.1. Оцінка теоретичних складових поняття дебіторської заборгованості. Розкриття її суті через елементи антикризового консалтингу

Дослідження особливостей визначення терміну дебіторської заборгованості (далі ДЗ) виступає доволі багатофакторним процесом. Особливості здійснення операційної діяльності господарств будь-якої форми власності тим чи іншим чином стикаються із ДЗ, оскільки вона виступає невід'ємним фактором процесу купівлі чи реалізації готової продукції, товарів чи послуг. Оцінюючи досвід в даній галузі обліку закордонних та вітчизняних вузькопрофільних фахівців, науковців, практикуючих товаровиробників, менеджерів та керівників господарств, зазначимо, що в більшості своїй вони є одностайними, щодо формування та визначення терміну ДЗ.

Гуцаленко Л.В. у своїй статті стверджує: «Дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату» [12].

Дане твердження висвітлює «П(С)БО 10 Дебіторська заборгованість», поряд з цим автор пропонує твердження ДЗ згідно «Міжнародних стандартів ведення звітності» МСФЗ 32: «Дебіторська заборгованість визначається як фінансовий актив. Визначення дебіторської заборгованості не надається» [37].

Гуцаленко Л.В. говорить: «Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигід та може бути достовірно визначена її сума» [12].

В той же час Фаренюк О.П. пише: «Щоб покращити методіку обліку розрахунків з дебіторами, передусім необхідно внести зміни у П(С) БО 10 в яких чітко були б розмежовані поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей» [45].

Як стверджує Боярової О.А та Кузик Н.П.: «Достовірне формування резерву сумнівних боргів, а також створення ефективної моделі обліку дебіторської заборгованості дозволять більш ефективно здійснювати управління та контроль за дебіторською заборгованістю, уникнувши при цьому ризиків неплатоспроможності» [5].

Для більш лаконічного представлення сутності поняття ДЗ, пропонуємо згруповану структуру щодо її визначення (рис. 1.1).

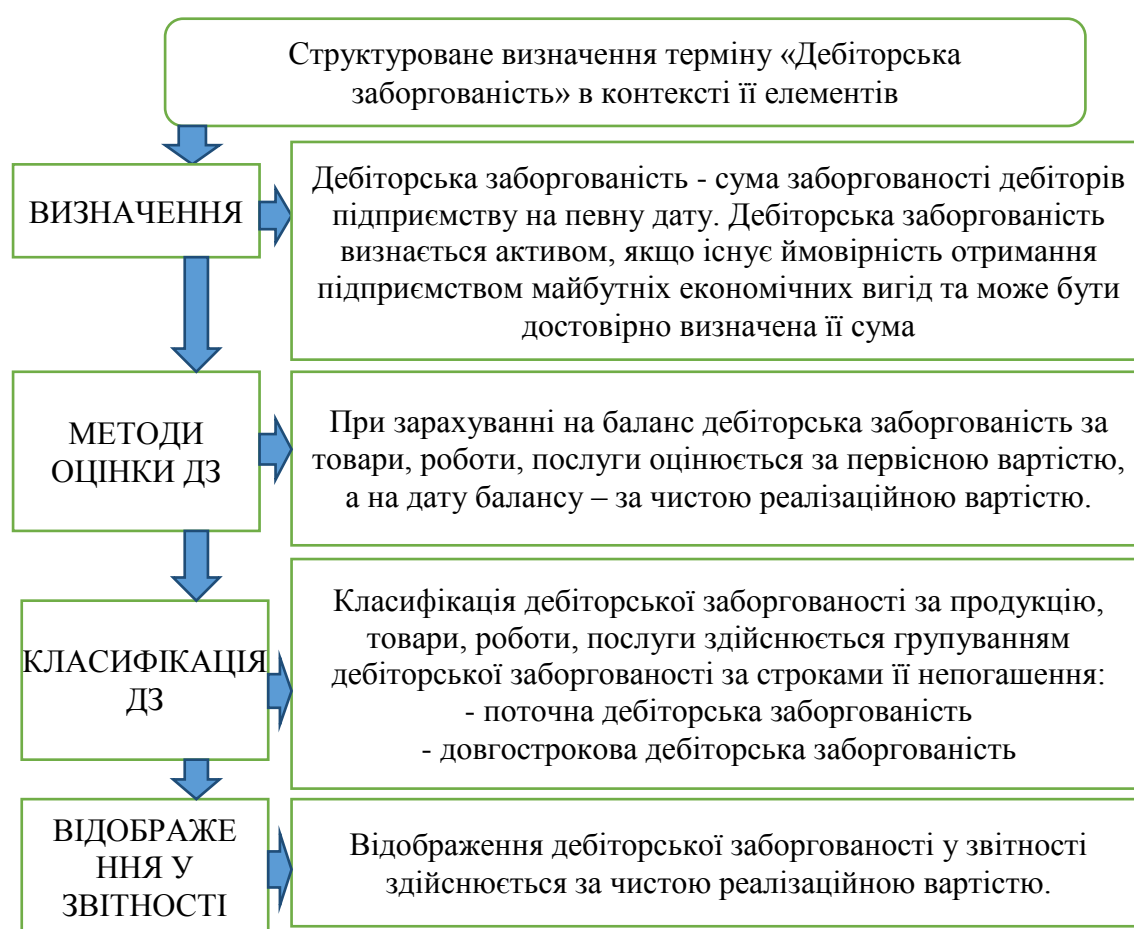

Рис. 2.1. Структуровані особливості визначення терміну ДЗ

Дані рисунку 1.1. відображають багаторівневий алгоритм виникнення та відображення Д.З. Інформація представлена на електронній платформі Головбух «Експертус» наступним чином висвітлює поняття Д.З.: «Бухгалтерський термін як її часто називають дебіторка, походить від латинського *debet*, що значить він винен. Одним словом дебіторська заборгованість – це борг, який мають повернути» [9].

Головбух «Експертус» також пропонує наступне: «В обліку дебіторської керуємось НП(С)БО 10 Дебіторська заборгованість, за яким вона поділяється на поточну й довгострокову. Межа між ними – це термін сплати 12 місяців» [9].

Для відображення видів ДЗ і термінів погашення ДЗ пропонуємо графічне її відображення, представлене на рисунку 1.1.

Рис. 1.2. Спроектований теоретичний концепт видів та визначення ДЗ

Результати спроектованого теоретичного концепту існуючих видів ДЗ в розрізі визначення їх термінології, особливостей відображення в обліку і

звітності дає можливість одночасно оцінити теоретичні засад виникнення, відображення та погашення ДЗ протягом операційного циклу.

Працівники Головбух «Експертус» стверджують: «12 місячний термін рахується по строку погашення, який очікується чи очікувався по договірним умовам» [9].

Фахівці пропонують: «Наприклад, якщо за договором строк погашення 3 місяці, але покупець не погасив заборгованості протягом року, то до складу довгострокової вона автоматично не переводиться» [9].

Головбух «Експертус» при формування довгострокової ДЗ пропонують: «Для такої дії необхідно, щоб відбулось відтермінування заборгованості між покупцем і продавцем, наприклад, додатковою угодою до договору» [9].

Відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» - ДЗ слід поділяти на монетарну та немонетарну. Характерні особливості представлені на рисунку 1.3.

Рис. 1.3. Структуровані особливості вираження монетарної та немонетарної ДЗ

Особливості формування та відображення ДЗ протягом здійснення операційної діяльності вступає логічним та закономірним процесом. Проте, слід підкреслити, що особливості сучасного ведення бізнесу стикають з ряд проблем. Наприклад, таких, як неповернення, несвочасне повернення чи повернення не в повному обсязі ДЗ. В даному контексті слід оцінити рівень економічного ефекту через впровадження елементів АУ.

Багато вчених, бізнесменів та науковців розглядають АУ під різним кутом зору. «Антикризове управління — процес застосування комплексу взаємопов'язаних заходів, спрямованих на соціально-економічне оздоровлення фінансово-господарської діяльності індивідуального підприємця, підприємства, галузі, регіону, національної економіки» [28].

У своїй статті Одношевна О.О., Міньковська А.В., Саванчук Т.М. термін поняття АУ висвітлюють наступним чином: «Антикризове управління стало невід'ємною складовою ведення вітчизняного бізнесу. Даний фактор спричинений доволі нестабільною економічною ситуацією, досить низькою інвестиційною привабливістю, тотальною збитковістю вітчизняних підприємств» [34].

Автори у своїй роботі пропонують до використання такі заходи: «Розробка та впровадження якісного антикризового механізму управління господарством (в розрізі налагодження діяльності різних структурних підрозділів) дозволить поліпшити рівень функціонування економічної безпеки» [34].

Засади твердження ДЗ через впровадження елементів АУ сьогодні можуть виступити реальними кроками, щодо оздоровлення економічної ситуації в окремо взятому господарстві. АУ слугує важелем розробки стратегічних рішень щодо мінімізації рівня ДЗ через якнайшвидше її погашення. Теоретичні особливості використання елементів АУ представлені на рисунку 1.4.

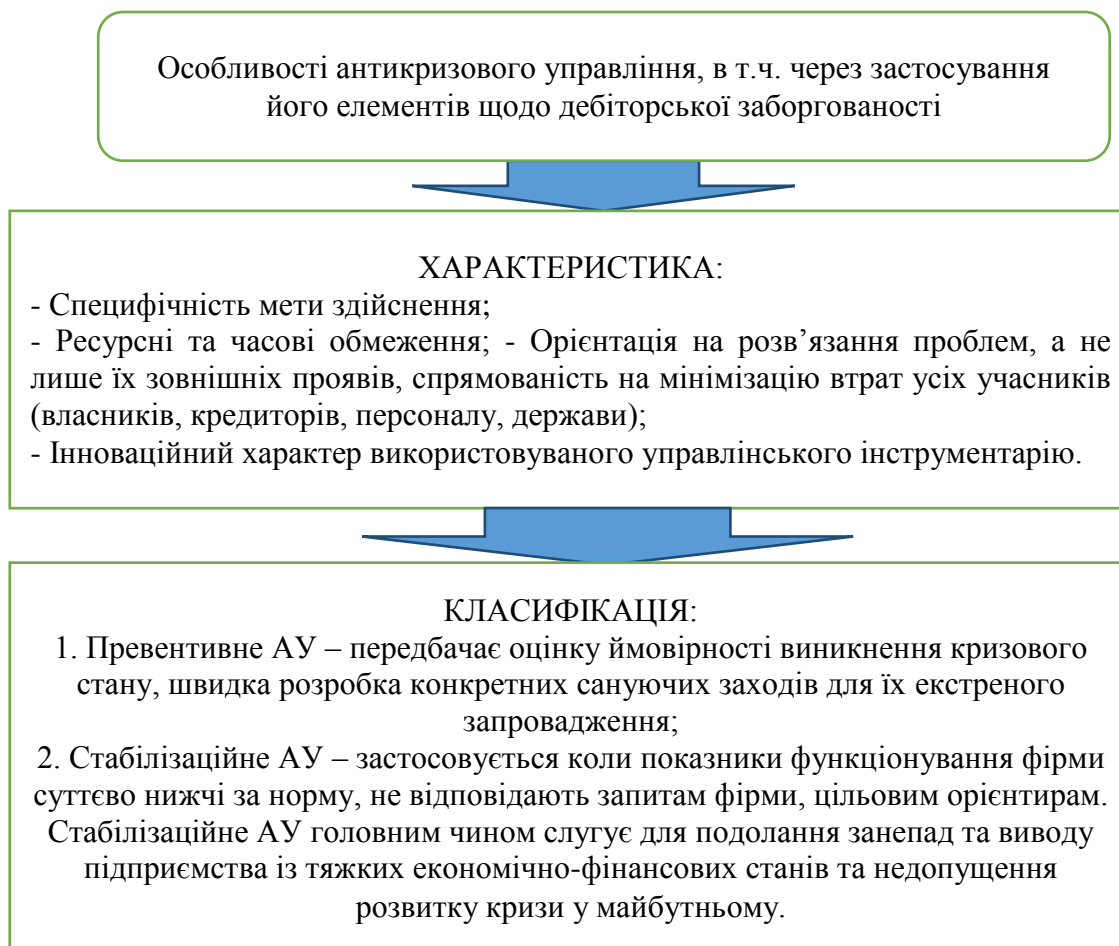

Рис. 1.4. Характерно-класифікаційні особливості АУ в т.ч. через управління ДЗ

Оцінка теоретичних складових ДЗ включаючи елементи АУ свідчить про широку розгалуженість. Засади процесу формування ДЗ в теорії включають її поточний та довготривалий період погашення, що слугує рушієм до прийняття рішення стосовно впровадження чи ні елементів АК. Даний підрозділ повним чином розкрив теоретико-структурні елементи, які відображають визначення поняття ДЗ в цілому в Україні та за її межах. Також представлені думки багатьох авторів свідчать, що складність ведення діяльності протягом військового часу інколи може вимагати прийняття моментальних управлінсько-стратегічних рішень.

1.2. Особливості теоретичного концепту обліку дебіторської заборгованості

Теорія ведення бухгалтерського обліку ДЗ твердить про необхідність сукупного підходу до її визначення в обліку, а також представлення основного документального масиву, який логічним чином супроводжує облік ДЗ.

Кияшко О.М. говорить: «Нестабільність економічної ситуації в Україні приводить до погіршення стану розрахунків між підприємствами, істотного збільшення ризиків реалізації на умовах відстрочки оплати» [17].

Також Кияшко О.М. стверджує: «Одночасно з відображенням дебіторської заборгованості у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності визнаємо та відображаємо дохід від реалізації товарів, який є джерелом визнання прибутку у майбутньому» [17].

На думку Кравченко О. і Кобець Т.: «Процес організації обліку дебіторської заборгованості повинен розпочинатися зі створення якісної облікової політики» [19].

Автори вважають, що на процес організації ДЗ. впливають: «Різні фактори, найбільш вагомими серед них є: галузева приналежність виду діяльності, яка визначає основні елементи, що потребують розкриття» [19].

Також вони кажуть: «При підготовці обліково-аналітичної інформації щодо дебіторської заборгованості потрібно визначити причини її виникнення та збільшення» [19].

Кравченко О. та Кобець Т. у своїй науковій праці пишуть: «Важливим аспектом в організації бухгалтерського обліку є розробка функціонального робочого плану рахунків. Кожне підприємство формує його з урахуванням власної специфіки» [19].

Твердження авторів у представлений праці має наступний підсумок: «Дебіторська заборгованість є важливим показником фінансового стану підприємства. Ефективне управління дебіторською заборгованістю має значний вплив на ліквідність, на загальну фінансову стійкість підприємства» [19].

Розкриття теоретичних особливостей облікового контексту ДЗ полягає у дослідженні ряду факторів впливу на її вартість, зокрема внутрішніх та зовнішніх. Схематичне зображення сукупності цих факторів представлено на рисунку 1.5.

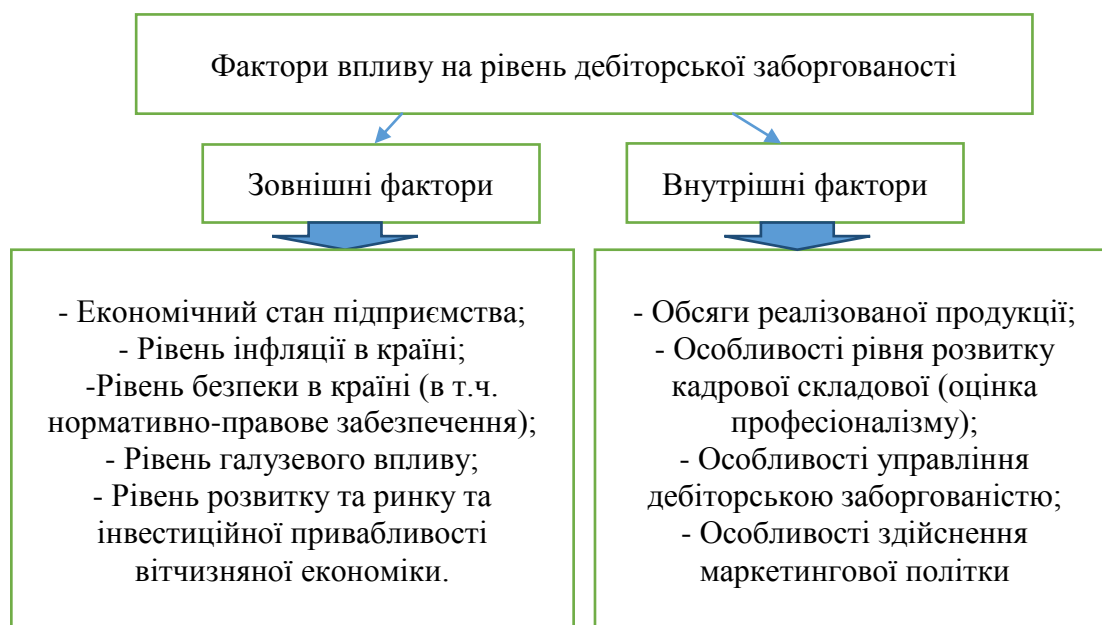

Рис. 1.5. Фактори впливу на рівень ДЗ

Як свідчать дані рисунку 1.5. фактори впливу на рівень ДЗ доволі широкі. Зокрема враховуються і рівень безпеки країн в цілому, і рівень інвестиційної привабливості, і рівень впливу нормативно-правового забезпечення і загалом безпекова ситуація в країні. Говорячи про внутрішні фактори впливу, слід відмітити вагомий вплив відділу збуту, роботи провідних менеджерів, а також рівень доброчесності покупців.

У своїй праці Попова В.Д. і Кузь В.І. висвітлюють: «Задля оперативної підготовки з найменшою трудомісткістю даних про дебіторську заборгованість за термінами погашення доцільно передбачити практичне застосування таких аналітичних рахунків» [38].

Автор стверджують: «Для управління платоспроможністю суб'єкта господарювання цінною є інформація про види дебіторської заборгованості, що різняться за змістом виникнення, здатністю до монетаризації, ймовірністю погашення, можливостями управління» [38].

На базі вище представлених тверджень, пропонуємо узагальнений підхід до обліку ДЗ в залежності від її виду (рис. 1.6).

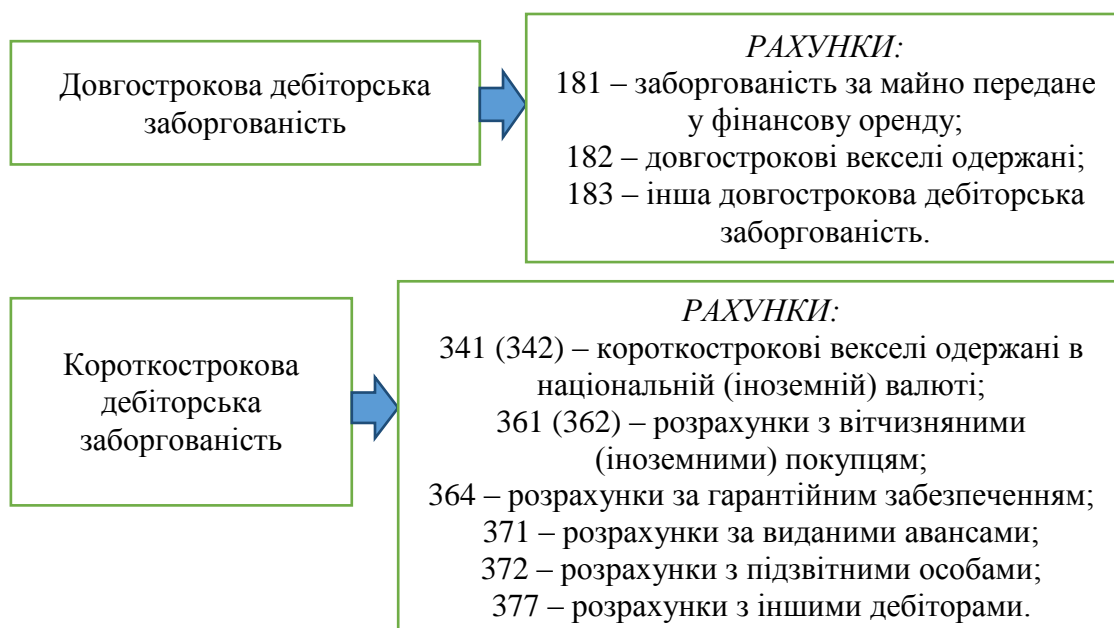

Рис. 1.6. Особливості застосування рахунків бухгалтерського обліку при обліку ДЗ

Вагомим важелем при обліку ДЗ виступає сукупність нормативно-правового забезпечення. Відтак слід відштовхуватись від Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковий Кодекс України, П(С)БО № 10 «Дебіторська заборгованість», «Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку спільної діяльності» № 1873, «Методичні рекомендації для складання фінансової звітності» № 433 та ін.

Підсумовуючи теоретичні засад обліку ДЗ, зазначимо, що він безпосередньо включає взаємовідносини між продавцями і покупцями, через укладання контрактів (договорів) на поставку продукції чи надання певного виду послуг. Дані відносини обов'язковим чином мають бути підкріплені накладними, рахунками – фактурами та відповідно відображені синтетичним обліком через занесення фактичних даних в реєстри обліку.

1.3. Засади здійснення аналізу дебіторської заборгованості в розрізі антикризового управління

Вагомим важелем ефективного формування та погашення ДЗ є своєчасно проведений якісний аналіз. Аналіз дає можливість своєчасно оцінити майбутній розмір виручки від реалізації отриманої від дебіторів, а також відсоток своєчасного погашення ДЗ в повному обсязі. Без якісного аналізу неможливе функціонування здорового рівня ДЗ.

Як стверджує Кручак Л.В.: «У сучасних умовах господарювання важливого значення набуває аналіз фінансового стану підприємства. Основним джерелом інформації про фінансовий стан суб'єктів господарювання є фінансова звітність» [22].

Автор також наголошує: «Важливе значення має управління й аналіз дебіторської заборгованості. Розглядаючи фінансовий стан підприємства, доцільно вивчати динаміку, склад, структуру, а також причини, строки існування і давності» [22].

Кручак Л.В. наголошує: «Різне збільшення дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах може свідчити про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців або про збільшення обсягу продажів» [22].

Слід підкреслити, що сьогодні існують безліч факторів, які можуть впливати на розмір ДЗ. Здійснення аналізу в теорії дає можливість сформулювати ряд чинників розміру ДЗ:

- недоброчесні покупці;
- неякісно складні або помилкові угоди, за яким господарство може нести збитки;
- неякісна політика збуту;
- дисбаланс між обсягам виробництва та реалізації готової продукції;
- стрімке зниження платоспроможності господарства, що може призвести до банкрутства.

Для своєчасного та якісного аналізу рівня ДЗ пропонуємо згрупований концепт аналітичного забезпечення ДЗ в умовах АУ (рис. 1.7).

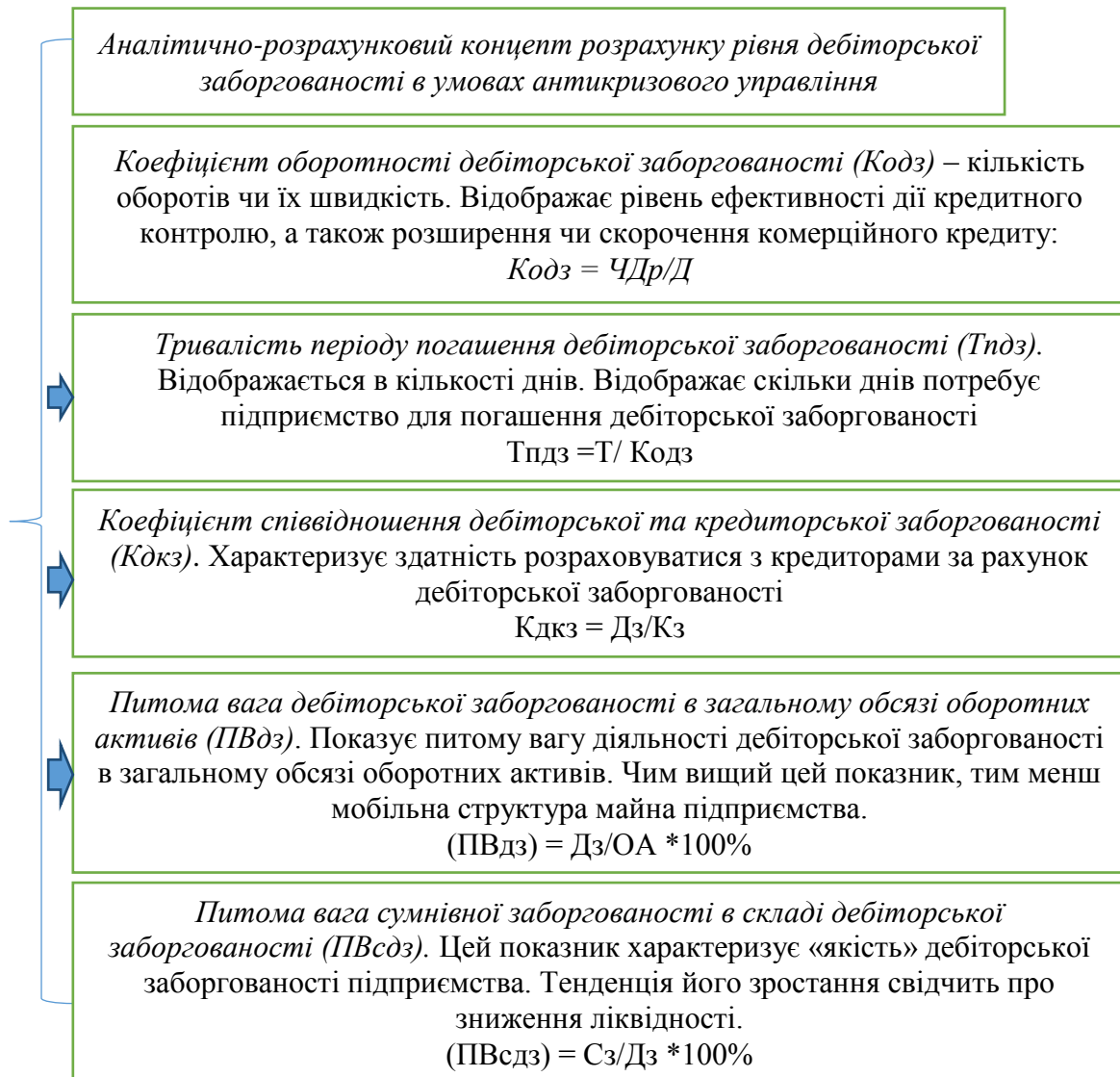

Рис. 1.7. Запропонований аналітично-розрахунковий концепт розрахунку рівня ДЗ в умовах АУ

Загалом Кручак Л.В. стверджує наступне: «Аналіз дебіторської заборгованості підприємства дає можливість оцінити можливу величину доходів, які можна отримати у вигляді штрафів, пені, неустойок від дебіторів, які прострочили оплату» [23].

Велика кількість авторів пропонує доволі розгалужені підходи щодо здійснення аналізу ДЗ, як передумов її успішного погашення, балансування із кредиторською заборгованістю та оптимально укладеної кількості договорів. З

огляду на це, пропонуємо розроблений алгоритм аналізу ДЗ у умовах АУ (рис. 1.8).

Рис. 1.8. Розроблений теоретичний алгоритм здійснення аналізу ДЗ в умовах АУ

В контексті теоретичних засад проведення аналізу рівня наявності та погашення рівня заборгованості включає ряд передумов та особливостей, зокрема включає набір математичних розрахунків та інших додаткових процедур щодо отримання реальної картини по рівню ДЗ.

Висновки до розділу 1:

Дослідження особливостей визначення терміну дебіторської заборгованості (далі ДЗ) виступає доволі багатофакторним процесом. Особливості здійснення операційної діяльності господарств будь-якої форми власності тим чи іншим чином стикаються із ДЗ, оскільки вона виступає невід'ємним фактором процесу купівлі чи реалізації готової продукції, товарів чи послуг. Оцінюючи досвід в даній галузі обліку закордонних та вітчизняних вузькопрофільних фахівців, науковців, практикуючих товаровиробників, менеджерів та керівників господарств, зазначимо, що в більшості своїй вони є одностайними, щодо формування та визначення терміну ДЗ.

1. Засади твердження ДЗ через впровадження елементів АУ сьогодні можуть виступити реальними кроками, щодо оздоровлення економічної ситуації в окремо взятому господарстві. АУ слугує важелем розробки стратегічних рішень щодо мінімізації рівня ДЗ через якнайшвидше її погашення. Теоретичні особливості використання елементів АУ представлені у підрозділі 1.1.

2. Особливості формування та відображення ДЗ протягом здійснення операційної діяльності вступає логічним та закономірним процесом. Проте, слід підкреслити, що особливості сучасного ведення бізнесу стикають з ряд проблем. Наприклад, таких, як неповернення, несвоєчасне повернення чи повернення не в повному обсязі ДЗ. В даному контексті слід оцінити рівень економічного ефекту через впровадження елементів АУ.

3. Оцінка теоретичних складових ДЗ включаючи елементи АУ свідчить про широку розгалуженість. Засади процесу формування ДЗ в теорії включають її поточний та довготривалий період погашення, що слугує рушієм до прийняття рішення стосовно впровадження чи ні елементів АК. Даний підрозділ повним чином розкрив теоретико-структурні елементи, які відображають визначення поняття ДЗ в цілому в Україні та за її межах. Також представлені думки багатьох авторів свідчать, що складність ведення діяльності протягом військового часу

інколи може вимагати прийняття моментальних управлінсько-стратегічних рішень.

4. Проведена оцінка факторів впливу на рівень ДЗ доволі широкі. Зокрема враховуються і рівень безпеки країн в цілому, і рівень інвестиційної привабливості, і рівень впливу нормативно-правового забезпечення і загалом безпекова ситуація в країні. Говорячи про внутрішні фактори впливу, слід відмітити вагомий вплив відділу збуту, роботи провідних менеджерів, а також рівень добросовісності покупців.

5. Слід підкреслити, що сьогодні існують безліч факторів, які можуть впливати на розмір ДЗ. Здійснення аналізу в теорії дає можливість сформулювати ряд чинників розміру ДЗ: - недобросовісні покупки; - неякісно складні або помилкові угоди, за яким господарство може нести збитки; - неякісна політика збуту; - дисбаланс між обсягом виробництва та реалізації готової продукції; - стрімке зниження платоспроможності господарства, що може призвести до банкрутства.

6. Велика кількість авторів пропонує доволі розгалужені підходи щодо здійснення аналізу ДЗ, як передумов її успішного погашення, балансування із кредиторською заборгованістю та оптимально укладеної кількості договорів. З огляду на це, пропонуємо розроблений алгоритм аналізу ДЗ у умовах АУ.

7. Вагомим важелем ефективного формування та погашення ДЗ є своєчасно проведений якісний аналіз. Аналіз дає можливість своєчасно оцінити майбутній розмір виручки від реалізації отриманої від дебіторів, а також відсоток своєчасного погашення ДЗ в повному обсязі. Без якісного аналізу неможливе функціонування здорового рівня ДЗ. В контексті теоретичних засад проведення аналізу рівня наявності та погашення рівня заборгованості включає ряд передумов та особливостей, зокрема включає набір математичних розрахунків та інших додаткових процедур щодо отримання реальної картини по рівню ДЗ.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ РЕАЛІЇ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Оцінка показників ефективності діяльності ТОВ «Новомосковський консервний завод» м. Новомосковськ Дніпропетровської області

Наукове дослідження передбачає аналіз практичних аспектів обліку дебіторської заборгованості, на які впливають особливості діяльності та ефективність бізнес-процесів окремого суб'єкта підприємництва. Для дослідження обрано ТОВ «Новомосковський консервний завод», яке територіально розташовано в м. Новомосковськ Дніпропетровської області. В ЄДРПОУ зареєстровано наступні види діяльності:

- виробництво хлібобулочних продуктів, кондитерських виробів;
- переробка фруктів та овочів;
- гуртова торгівля продуктами харчування;
- надання в оренду нерухомого майна.

Слід відзначити, що підприємство в останні роки почало активно розвивати діяльність з виробництва хлібобулочних продуктів, кондитерських виробів. Для функціонування підприємство має необхідні виробничі потужності, вся виготовлена продукція відповідає вимогам щодо якості та безпеки продукції. Підприємство виробляє широкий асортимент готової продукції, зокрема, хліб, булочки, рулети, пиріжки, лаваші, багети, круасани. Всі види продукції виробляються відповідно до затвердженої рецептури. Діяльність ведеться за допомогою відкритого рахунку в АТ КБ Приватбанк, з якого сплачуються рахунки постачальників, податки та отримуються гроші від дебіторів. Керівником є Валієв Інглаб Тамір Огли, який є в складі загальних зборів учасників, де приймаються та ухвалюються рішення щодо діяльності підприємства.

Проаналізуємо показники діяльності ТОВ «Новомосковський консервний завод» за допомогою даних звітності, де відображено структуру майна підприємства та фінансові результати.

Таблиця 2.1

Динаміка структури майна та джерел його утворення ТОВ
«Новомосковський консервний завод»

Види майна та джерел його утворення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Вартість майна - усього	994,00	1145,00	1256,90	977,10	1260,90	126,85
Вартість необоротних активів	490,04	517,54	525,38	390,00	821,00	167,54
Вартість основних засобів	490,04	517,54	525,38	368,00	821,00	167,54
Вартість нематеріальних активів	0,00	0,00	0,00	22,00	0,00	-
Вартість оборотних активів	503,96	627,46	731,52	587,10	439,90	87,29
Короткострокова дебіторська заборгованість	502,96	626,46	730,52	575,50	438,90	87,26
Короткострокові фінансові інвестиції	0,00	0,00	0,00	10,60	0,00	-
Грошові кошти	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	100,00
Власний капітал	516,30	559,50	606,25	616,30	690,10	133,66
Зареєстрований капітал	305,40	305,40	305,40	305,40	305,40	100,00
Сума нерозподіленого прибутку	210,90	254,10	300,85	310,90	384,70	182,41
Сума зобов'язань і забезпечення	477,70	585,50	650,65	360,80	570,80	119,49
Короткострокова кредиторська заборгованість за товари	358,60	301,70	257,80	345,00	187,70	52,34
Інша короткострокова кредиторська заборгованість	119,10	283,80	392,85	31,6	399,3	335,26

Як бачимо з даних таблиці, вартість майна підвищилась на 26,85%. Ця тенденція зумовлена тим, що підприємство почало активно розвивати діяльність з виробництва хлібобулочних продуктів лише в останні роки, що зумовило необхідність переобладнання, закупівлі спеціальних технологічних ліній, тому

спостерігаємо підвищення вартості необоротних активів на 67,54%. Динаміку структури майна в частині питомої ваги вартості необоротних активів ТОВ «Новомосковський консервний завод» наведено на рис. 2.1. Як бачимо, коливання питомої ваги вартості необоротних активів в структурі майна досліджуваного підприємства становлять 39,9-65,1%, зміна питомої ваги за період 2018-2022 рр. склала 15,8 в.п.

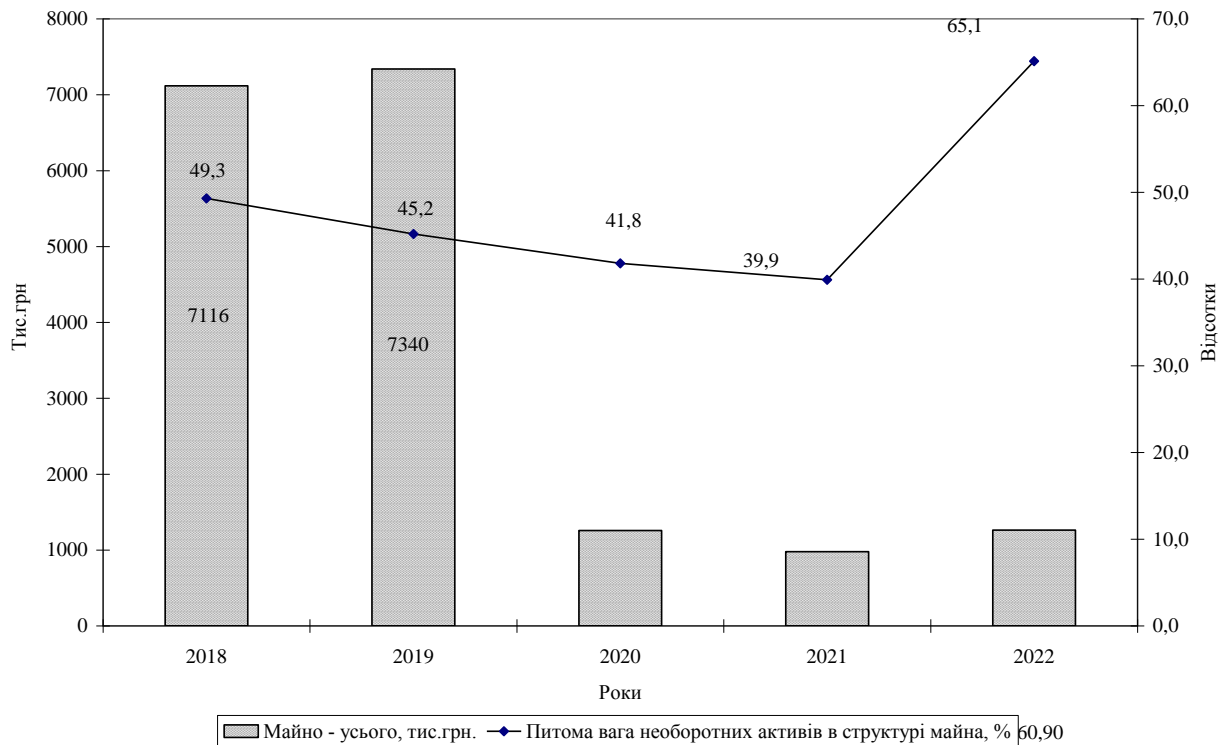

Рис. 2.1. Динаміка структури майна в частині питомої ваги вартості необоротних активів ТОВ «Новомосковський консервний завод»

Відзначимо наявність в 2021 році нематеріальних активів, проте відбулась повна їх амортизація, поповнення їх складу на відбулось. Поряд з цим спостерігаємо зниження вартості оборотних активів на 13%, в складі яких відсутні запаси та наявна поточна дебіторська заборгованість. Відсутність залишків запасів станом на кінець року пояснюється особливостями діяльності, зокрема, виробництво здійснюється з запасів, що швидко псуються, тому доцільним є їх повне використання в короткий термін. Динаміку поточної дебіторської заборгованості ТОВ «Новомосковський консервний завод» візуалізовано на рис. 2.2. Як бачимо, зміна суми поточної дебіторської

заборгованості досліджуваного підприємства за аналізований період склала 12,3%. Сума грошових коштів є сталою і становить 1 тис.грн.

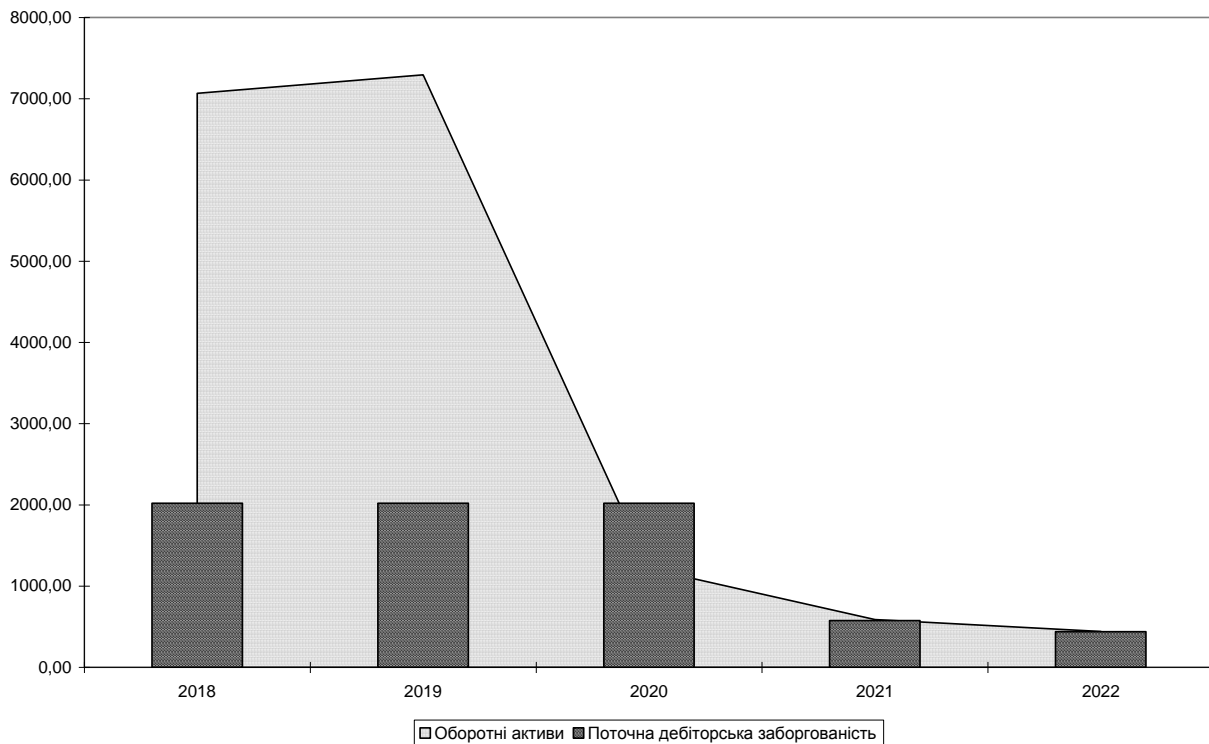

Рис. 2.2. Динаміка структури оборотних активів в частині поточної дебіторської заборгованості ТОВ «Новомосковський консервний завод»

Серед джерел утворення майна виділено власний капітал та зобов'язання. Динаміку джерел утворення ТОВ «Новомосковський консервний завод» наведено на рис. 2.3. Як бачимо, зміна суми власного капіталу за аналізований період склала 33,6%. В структурі власного капіталу є незмінна сума статутного капіталу та нерозподілений прибуток, сума якого за аналізований період підвищилась на 82,41%. Зміна суми зобов'язань склала 19%, проте сума заборгованості перед постачальниками знизилась майже вдвічі, що свідчить про достатній рівень платіжної дисципліни досліджуваного підприємства.

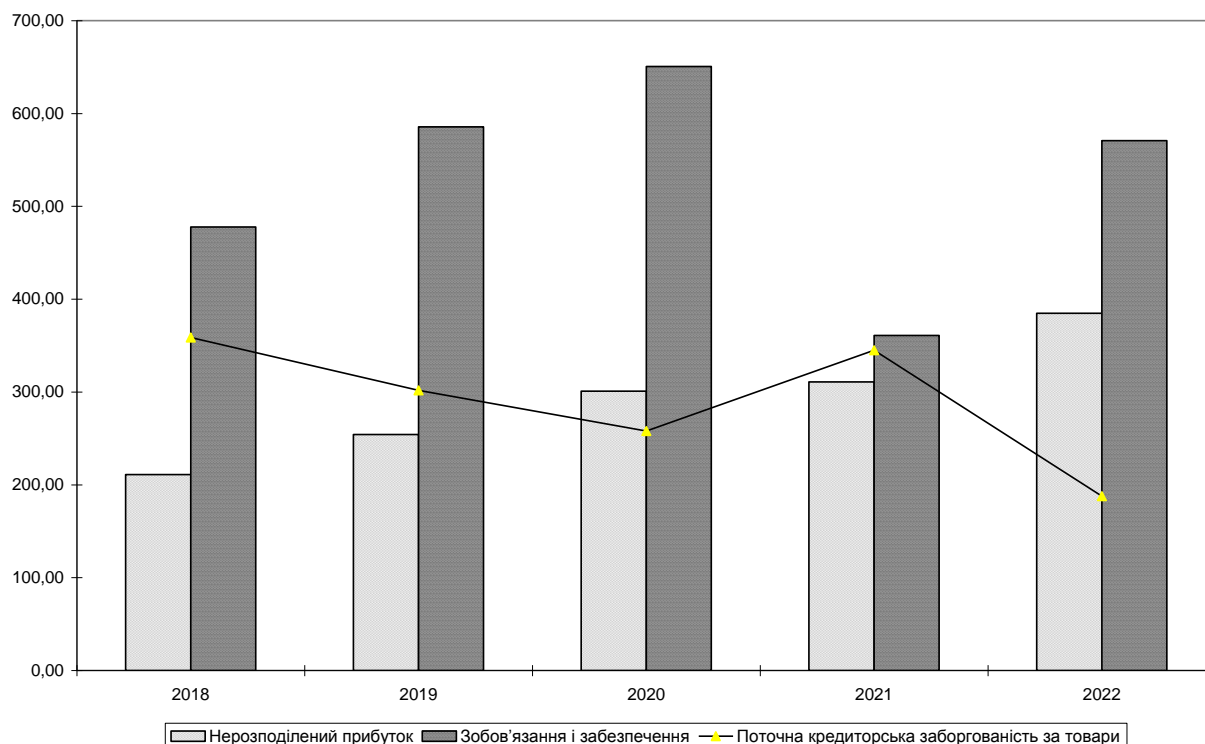

Рис. 2.3. Динаміка джерел утворення ТОВ «Новомосковський консервний завод»

В таблиці 2.2 наведено динаміку фінансових результатів ТОВ «Новомосковський консервний завод». Відзначимо, що підприємство нарощує обсяги виробництва і реалізації, тому бачимо підвищення виручки від реалізації в 3,5 рази, проте переважаючі теми росту рівня собівартості реалізації зумовлюють зниження рівня прибутковості досліджуваного підприємства. Зокрема, зниження суми фінансового результату склало 64%. Підприємство є платником податку на прибуток, рівень чистого прибутку від виробничої діяльності ТОВ «Новомосковський консервний завод» в 2022 році склав 73,8 тис. грн, тому доцільним є прийняття рішень щодо оптимізації виробничих витрат.

Таблиця 2.2

Фінансові результати діяльності ТОВ «Новомосковський консервний завод»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Виручка від реалізації продукції	1998,2	2548,1	2010	2239,9	7198,8	360,26
В тому числі собівартість реалізації	1752,6	2241,3	1856,2	2139	7108,8	405,61
Фінансовий результат до оподаткування	245,6	306,8	153,8	100,9	90	36,64
Податок на прибуток	44,21	55,22	27,68	18,2	16,2	36,64
Чистий прибуток	201,39	251,58	124	82,7	73,8	36,64

Рівень доходності підприємства впливає на показники ліквідності, зокрема, платоспроможність та фінансову стійкість. Динаміку показників ліквідності ТОВ «Новомосковський консервний завод» наведено на рис. 2.5. Як бачимо, в 2022 році відбулось зниження всіх показників ліквідності, проте важливим є порівняння фактичних рівнів з нормативним. Значення проміжного коефіцієнта є більшим за граничну норму, що означає можливість підприємства за короткий період акумулювати грошові ресурси для погашення заборгованості перед кредиторами. Проте така здатність в довгостроковій перспективі дещо відрізняється від нормативного значення, тому слід оптимізувати управлінські рішення в контексті розробки перспективного плану розвитку.

Динаміка показника платоспроможності є позитивною, що означає підвищення рівня фінансової стійкості підприємства. Проте зміна є несуттєвою, тому важливим є збереження здатності підприємства забезпечити за рахунок власних грошових ресурсів погашення зобов'язань перед бізнес-партнерами і розвиток виробничої та збутової діяльності з необхідним рівнем рентабельності.

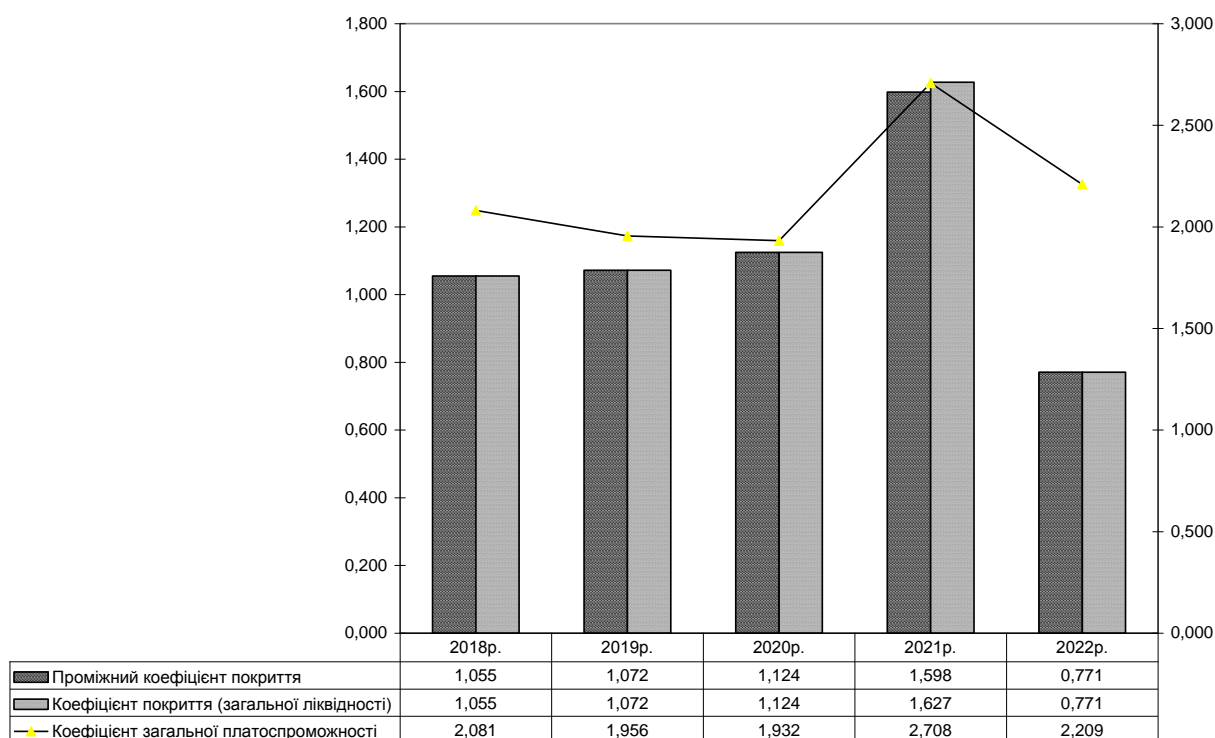

Рис. 2.4. Динаміка показників ліквідності ТОВ «Новомосковський консервний завод»

Таким чином, ТОВ «Новомосковський консервний завод» територіально розташовано в м. Новомосковськ Дніпропетровської області. В ЄДРПОУ зареєстровано наступні види діяльності: виробництво хлібобулочних продуктів, кондитерських виробів; переробка фруктів та овочів; гуртова торгівля продуктами харчування; надання в оренду нерухомого майна. Зміна суми поточної дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства за аналізований період склала 12,3%. Зміна суми власного капіталу за аналізований період склала 33,6%. Підприємство нарощує обсяги виробництва і реалізації, тому бачимо підвищення виручки від реалізації в 3,5 рази, проте переважаючі теми росту рівня собівартості реалізації зумовлюють зниження рівня прибутковості досліджуваного підприємства. Зокрема, зниження суми фінансового результату склало 64%.

2.2. Дослідження фактичного стану бухгалтерського та інших структурних підрозділів у господарстві

Практичною базою при підготовці кваліфікаційного проєкту виступає товариство з обмеженою відповідальністю «Новомосковський консервний проєкт», яке розташоване в місті Новомосковськ. Особливістю даного господарства є принципова різниця між назвою господарства та актуальним видом його діяльності. Оскільки спеціалізується господарство на виробництві хліба та хлібобулочних виробів.

Керуючи позиції виконують керівник господарства Валієв Інглаб Тамір Огли, який за сумісництво виступає і засновником фірми, його статутний внесок складає 305435 тис.грн., що складає 100% загального зареєстрованого капіталу.

Фактичний стан здійснення роботи бухгалтерської служби в досліджуваному господарстві повним чином відповідає чинним нормативним вимогам та закриває сукупність базових етапів, які має виконувати господарства. Головну відповідальність за законність здійснення господарських операцій несе керівник господарства та Головний бухгалтер.

Господарство на сьогодні не перебуває на стадії припинення своєї діяльності, продовжує свою комерційну діяльність, виробляє продукцію та реалізує її. Являється платником загальної системи оподаткування та сплачує 18% податку на прибуток. Відповідно до цих тверджень господарство складає фінансову звітність ф. №-1м «Баланс», ф. №-2м «Звіт про фінансові результати», а також щоквартально складає і подає «Об'єднаний звіт з ЄСВ та ПДФО» ф-4ДФ та Декларацію з податку на прибуток. Загалом підкреслимо, що у господарстві вся сукупність фінансово-господарської діяльності ведеться згідно внутрішнього нормативного забезпечення «Про організацію облікової діяльності» і висвітлено в «Наказі про облікову політику».

Для більш зручного розуміння, стосовно структурних особливостей загальної діяльності фірм, пропонуємо узагальнену схему структурних одиниць господарства (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Структурно-логічна модель побудови керівного складу господарства та основного виконавчого персоналу

Враховуючи результати проведеної роботи по дослідженню структури господарства, слід підсумувати, що його діяльність повністю відповідає нормам ведення господарської діяльності в нашій країні. Із вагомих недоліків хочеться підкреслити принциповий. Зокрема – назва господарства носить доволі профільний характер, а фактична його діяльність повністю зорієнтована на інший профіль. Адже переробка та консервування овочів реально відрізняється від випічки хліба та хлібобулочних виробів. Тому, в якості рекомендацій, пропонуємо переєструвати господарства для висвітлення більш фактичної картини про нього для контрагентів. Оскільки рівень інвестиційної привабливості починається з першочергового ознайомлення з його назвою та специфікою господарської діяльності.

2.3. Реальний стан ведення обліку дебіторської заборгованості у господарстві

Проводячи роботу над аналізом діяльності господарства, яке слугує базисом для виконання кваліфікаційного проєкту, було з'ясовано наступні поняття:

- господарство знаходиться на загальній системі оподаткування, тобто сплачує податок на прибуток в розмірі 18%;
- складає фінансову звітність в розрізі лише 2-х форм (ф. №1-м «Баланс», ф. № 2-м «Звіт про фінансові результати»).
- також складає квартальну і річну податкову звітність («Об'єднаний звіт з ПДФО та ЄСВ», «Декларація з податку на прибуток»).

В досліджуваному господарстві ДЗ прийнято розділяти наступним чином, схематичне представлення даної градації представлено на рисунку 2.6.

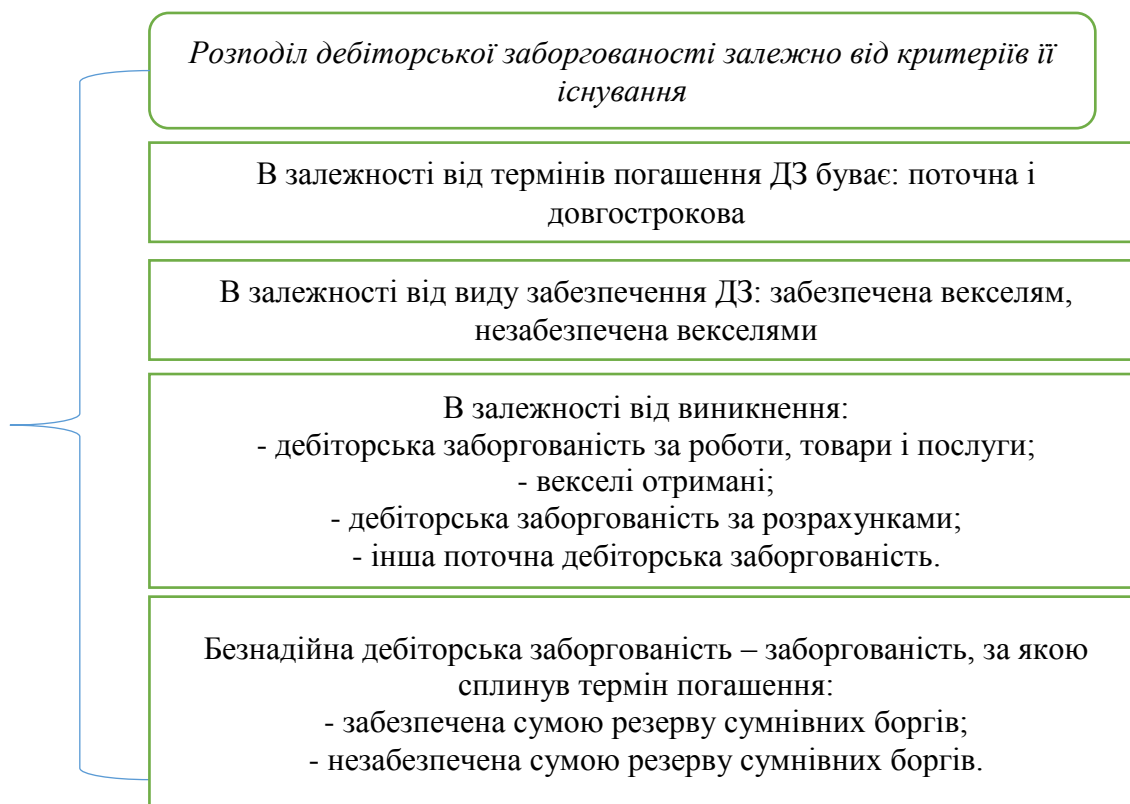

Рис. 2.6. Класифікаційні аспекти поділу ДЗ в процесі ведення її обліку у господарстві.

Діагностика діяльності господарства свідчить, що його основною спеціалізацією до операційної діяльності виступає випічка хліба та хлібобулочних виробів. З огляду на цей тезис, констатуємо, що більшість сум ДЗ складаються із боргів за реалізовану продукцію безпосереднім покупцям (магазин, хлібні кіоск, пекарні та кав'ярні). З огляду на це, у господарстві активним чином застосовуються наступні рахунки обліку, які відображають суть господарській операцій, а також підкріплені такими первинними документами (рис. 2.7).

Рис. 2.7. Особливості ведення обліку та складання необхідних документів, що супроводжує облік ДЗ у господарстві

В процесі своєї діяльності, господарство інколи стикається із процедурою списання грошової безнадійної заборгованості. Дана ситуація має місце, коли

були укладені договори із добросовісними партнерами, які відмовляються гасити свої борги або, коли покупці стикнулись із такою неприємною ситуацією, як різке падіння платоспроможності та мають тенденцію до банкрутства. В даній ситуації у господарства діє термін «Сумнівність» - ситуація, коли обумовлений термін погашення зобов'язань сплинув, але ще не пройшло 3 рок від дня укладання договору про відвантаження продукції, а згідно українського законодавства, таку суму можна списати з балансу лише після 3-х років від дня її виникнення. Пропонуємо згруповане відображення процесу списання такого виду ДЗ (рис. 2.8).

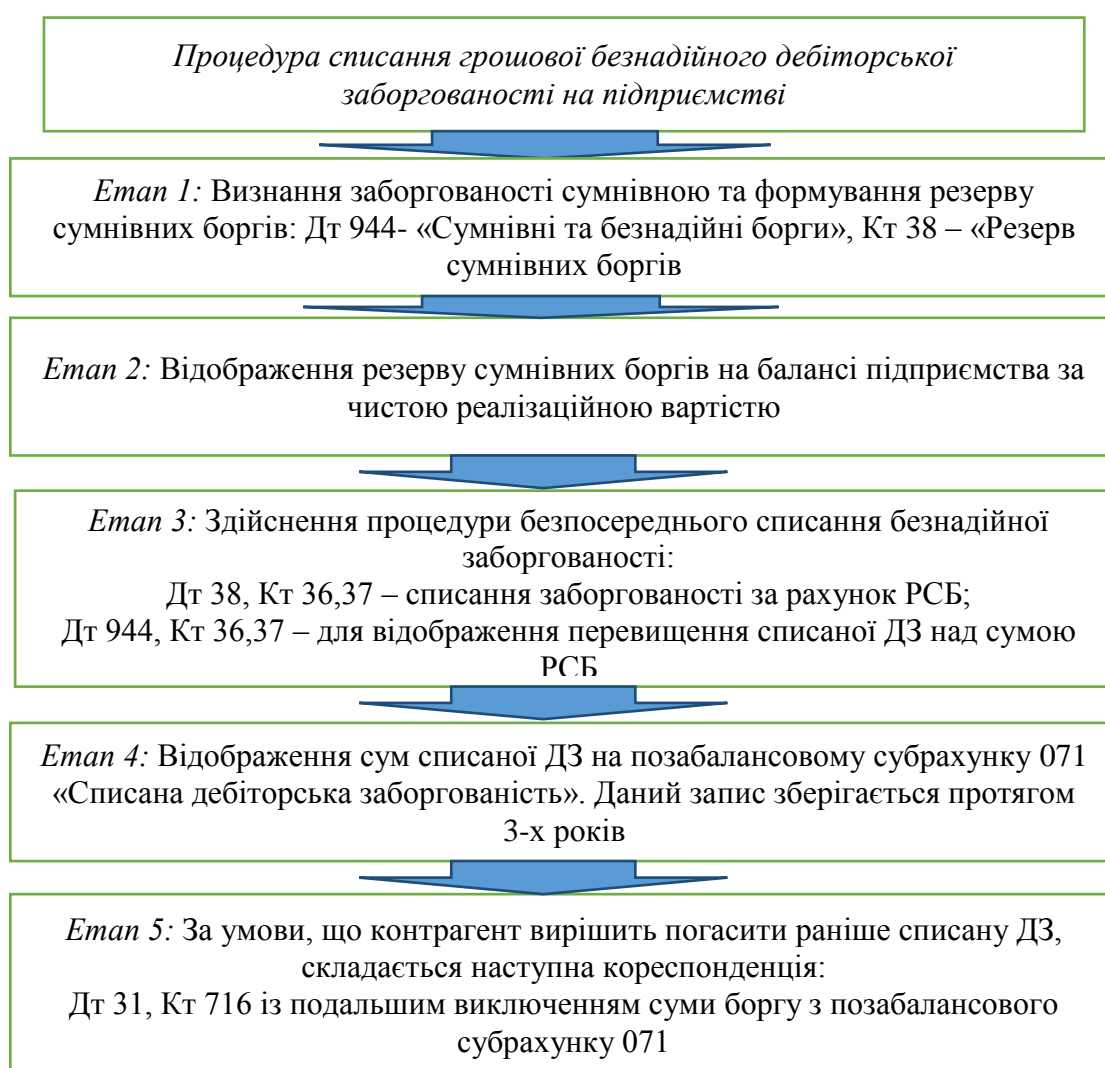

Рис. 2.8. Особливості списання безнадійної ДЗ з балансу господарства

Представлені вище схеми дають можливість оцінити, той факт, що процедура ведення первинного обліку ДЗ включає процес складання повного масиву документації, який безпосередньо супроводжує процедуру укладення

договорів, відвантаження вже готової продукції та отримання виручки від її реалізації. Також дослідження показали, що синтетичний облік ДЗ у господарстві здійснюється із використанням загального плану рахунків в розрізі таких основних рахунків, як 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з іншими дебіторами», а також рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів». Відзначимо, що саме такий набір рахунків повним чином забезпечують законне ведення обліку ДЗ. Аналітичний облік ДЗ у господарстві ведеться в розрізі існуючих контрагентів. Проте, тут слід зауважити, що має місце елементи узагальнення, коли недостатня деталізація даних по конкретному контрагенту не дає можливості висвітлити реальної картини, щодо суті господарської операції.

Вважаємо, що для покращення ведення обліку ДЗ у досліджуваному господарстві, необхідно розробити ряд пропозицій, які б сприяли більш ефективнішому функціонуванню даної фірми.

2.4. Розробка напрямів оптимізації рівня дебіторської заборгованості через впровадження антикризових елементів

Діагностика процесу ведення діяльності в окремо взятому господарстві чи ряді господарств супроводжується характерними ризиками. В контексті дослідження тематики, щодо виникнення, відображення та списання ДЗ, був з'ясований факт, що оптимальне відображення операцій, які стались у господарстві і за якими виникла ДЗ можуть впливати на зниження прибутковості фірми. В даному твердженні активну роль може слугувати запровадження елементів АУ. Сьогодні АУ набирає все більших і більших обертів через ряд складнощів, з якими стикається організаційна одиниця. Оскільки саме впровадження елементів АУ дозволяє вирішити проблеми в короткий проміжок часу та побудувати довготривалу стратегію діяльності на майбутнє. В контексті рекомендацій, щодо оптимізації рівня ДЗ в господарстві через провадження АУ, пропонуємо наступний механізм, зображений на рисунку 2.9.

Рис. 2.9. Розроблений механізм оптимізації рівня ДЗ через впровадження елементів АУ

Враховуючи елемент АУ через безпосередній поділ дебіторів в залежності від давності роботи з ними, суми боргу та рівня довіри до них. З огляду на недосконалість ведення аналітичного обліку ДЗ на фірмі пропонуємо схему удосконаленої аналітики рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками». Розроблений план удосконаленої аналітики ДЗ представлений на рисунку 2.10.

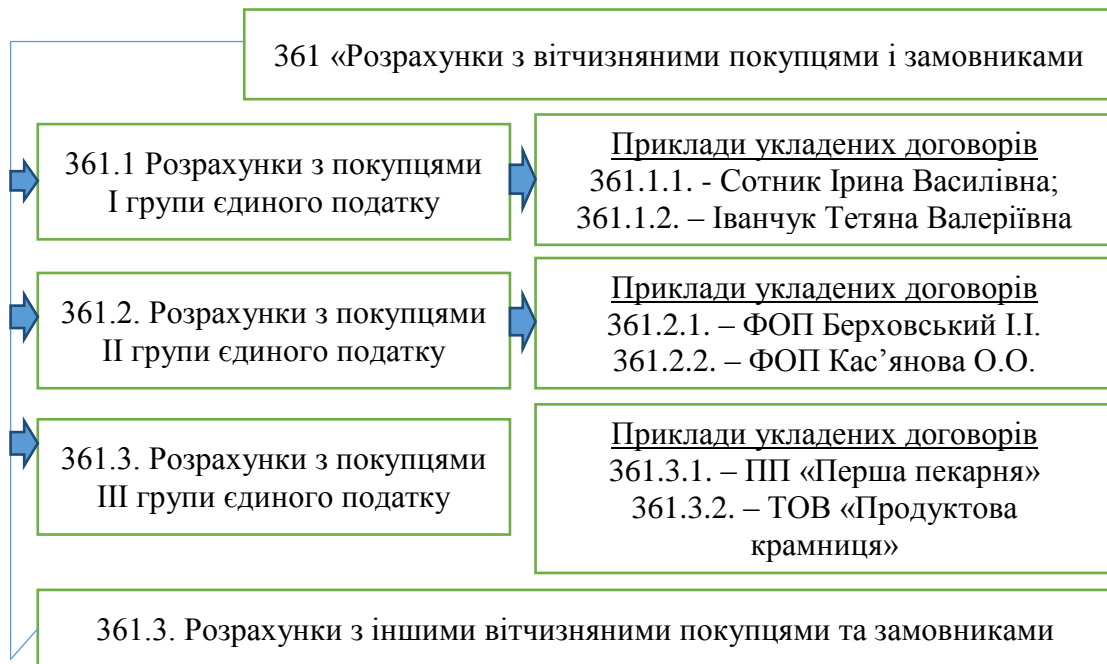

Рис. 2.10. Розроблений план удосконаленої аналітики ДЗ через групування даних про контрагентів

Аналіз здійснення операційної діяльності господарства показав, що воно активно співпрацює із партнерами, які знаходяться на 1-й і 2-й групі єдиного податку спрощеної системи оподаткування. Також фірма має у наявності договори про поставку готової продукції до товариств з обмеженою відповідальністю, які перебувають на загальній системі оподаткування і являються платниками «податку на додану вартість».

Оцінка стану ДЗ у ТОВ «НКЗ» свідчить про здорову розгалуженість кількості контрагентів. Як показала деталізована їх аналітика, представлена в роботі вище, господарство має справу, як із самозайнятими особами, ФОПами, а також приватними підприємствами і товариствами з обмеженою відповідальністю. Представлений у роботі план удосконаленої аналітики розрахунків з контрагентами потребує паралельної розробки відповідної документації. Тому пропонуємо до впровадження у дане господарство додаткового внутрішнього первинного документа, який би деталізував види, етапи і терміни погашення ДЗ від покупців господарства. Розроблена внутрішньогосподарська відомість представлена у вигляді документа 1.

Документ 1

Розроблена внутрішньогосподарська відомість обсягів і термінів
погашення ДЗ в розрізі контрагентів ТОМ «НКЗ»

станом на _____ 2024 року

місяць

№ п/ п	Види дебіторської заборгованості ТОВ «НКЗ»	Дата	Термін погашення до 1 місяця	Термін погашення до від 1 до 3-х місяців	Термін погашення від 3-х місяців	Наявність свідчення про реєстрацію платника ПДВ
		Сума грн.				
1	Сотник Ірина Василівна (платник I групи єдиного податку)	15.01.24р.	15.02.24			ні
		11700 грн				
2	ФОП Берховський І.І. (платник II групи єдиного податку)	03.11.23р.		03.01.24		ні
		18300 грн				
3	ТОВ «Продуктова крамниця»	01.10.23р			01.03.24р.	так
		118500 грн				
4	ПП «Перша пекарня»	25.12.23			25.04.24р.	так
		85000				
5					
ВСЬОГО:		233500грн	ВСЬОГО ПОГАШЕНО:		30000грн	

Відповідальна особа _____

підпис

(Прізвище, ім'я)

Вважаємо, що користь від впровадження удосконаленої аналітики рівня ДЗ, а також додатково розробленої до неї внутрішньогосподарської відомості дозволить господарству вести облік ДЗ більш ретельніше. Дані рекомендації дозволять ретельно розподіляти покупців господарства, відобразатимуть її види, в залежності від податкового навантаження, а також суми боргу та очікувані терміни його повернення. Дана аналітика носить елементи АУ, через можливість своєчасного реагування на найменші відхилення від обумовлених договором термінів та обсягів погашення.

Вважаємо, що елементи АУ в розрізі оптимізації рівня ДЗ через розроблені механізми та додаткові сегменти удосконалення обліку дозволять господарству вести свою діяльність більш ретельніше та якісніше.

Висновки до розділу 2:

Для дослідження обрано ТОВ «Новомосковський консервний завод», яке територіально розташовано в м. Новомосковськ Дніпропетровської області. В ЄДРПОУ зареєстровано наступні види діяльності: виробництво хлібобулочних продуктів, кондитерських виробів; переробка фруктів та овочів; - гуртова торгівля продуктами харчування; надання в оренду нерухомого майна. Підприємство в останні роки почало активно розвивати діяльність з виробництва хлібобулочних продуктів, кондитерських виробів. Для функціонування підприємство має необхідні виробничі потужності, вся виготовлена продукція відповідає вимогам щодо якості та безпеки продукції. Підприємство виробляє широкий асортимент готової продукції, зокрема, хліб, булочки, рулети, пиріжки, лаваші, багети, круасани. Діяльність ведеться за допомогою відкритого рахунку в АТ КБ Приватбанк, з якого сплачуються рахунки постачальників, податки та отримуються гроші від дебіторів.

1. Вартість майна підвищилась на 26,85%. Ця тенденція зумовлена тим, що підприємство почало активно розвивати діяльність з виробництва хлібобулочних продуктів лише в останні роки, що зумовило необхідність переобладнання, закупівлі спеціальних технологічних ліній, тому спостерігаємо підвищення вартості необоротних активів на 67,54%. Спостерігаємо зниження вартості оборотних активів на 13%, в складі яких відсутні запаси та наявна поточна дебіторська заборгованість. Зміна суми поточної дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства за аналізований період склала 12,3%. Зміна суми власного капіталу за аналізований період склала 33,6%. В структурі власного капіталу є незмінна сума статутного капіталу та нерозподілений прибуток, сума якого за аналізований період підвищилась на 82,41%. Підприємство нарощує обсяги виробництва і реалізації, тому бачимо підвищення виручки від реалізації в 3,5 рази, проте переважаючі теми росту рівня собівартості реалізації зумовлюють зниження рівня прибутковості досліджуваного підприємства. Зокрема, зниження суми фінансового результату склало 64%.

3. Фактичний стан здійснення роботи бухгалтерської служби в досліджуваному господарстві повним чином відповідає чинним нормативним вимогам та закриває сукупність базових етапів, які має виконувати господарства. Головну відповідальність за законність здійснення господарських операцій несе керівник господарства та Головний бухгалтер.

4. Діагностика діяльності господарства свідчить, що його основною спеціалізацією до операційної діяльності виступає випічка хліба та хлібобулочних виробів. З огляду на цей тезис, констатуємо, що більшість сум ДЗ складаються із боргів за реалізовану продукцію безпосереднім покупцям (магазин, хлібні кіоск, пекарні та кав'ярні). З огляду на це, у господарстві активним чином застосовуються наступні рахунки обліку, які відображають суть господарських операцій, а також підкріплені такими первинними документами.

5. Представлені в роботі дані дають можливість оцінити, той факт, що процедура ведення первинного обліку ДЗ включає процес складання повного масиву документації, який безпосередньо супроводжує процедуру укладення договорів, відвантаження вже готової продукції та отримання виручки від її реалізації. Також дослідження показали, що синтетичний облік ДЗ у господарстві здійснюється із використанням загального плану рахунків в розрізі таких основних рахунків, як 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з іншими дебіторами», а також рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів». Відзначимо, що саме такий набір рахунків повним чином забезпечують законне ведення обліку ДЗ. Аналітичний облік ДЗ у господарстві ведеться в розрізі існуючих контрагентів.

6. В контексті рекомендацій, щодо оптимізації рівня ДЗ в господарстві через провадження АУ, пропонуємо наступний механізм оптимізації рівня ДЗ. Враховуючи елемент АУ через безпосередній поділ дебіторів в залежності від давності роботи з ними, суми боргу та рівня довіри до них. З огляду на недосконалість ведення аналітичного обліку ДЗ на фірмі пропонуємо схему удосконаленої аналітики рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками».

7. Запропонована до впровадження у дане господарство додаткового внутрішнього первинного документа, який би деталізував види, етапи і терміни погашення ДЗ від покупців господарства. Вважаємо, що користь від впровадження удосконаленої аналітики рівня ДЗ, а також додатково розробленої до неї внутрішньогосподарської відомості дозволить господарству вести облік ДЗ більш ретельніше. Дані рекомендації дозволять ретельно розподіляти покупців господарства, відобразатимуть її види, в залежності від податкового навантаження, а також суми боргу та очікувані терміни його повернення. Дана аналітика носить елементи АУ, через можливість своєчасного реагування на найменші відхилення від обумовлених договором термінів та обсягів погашення.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА РОЗРОБКА ПРАКТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ РІВНЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

3.1. Аналітичне дослідження фактів формування та відображення дебіторської заборгованості у господарстві

Специфіка здійснення діяльності господарюючого суб'єкта жодним чином не може обійтись без періодичного проведення аналітичної діагностики. Даний факт підтверджений думками багатьох фахівців, науковців та бізнесменів. З огляду на це, пропонуємо провести аналітичне дослідження рівня ДЗ у господарстві-базі дослідження.

Результати фінансових звітів фірми станом на кінець 2022 рік відображають, що відношення оборотних активів до поточних зобов'язань має приблизно однакове значення. На відміну від аналізу окремо оборотних активів, де рівень ДЗ в загальній їх сукупності становить 99,7% (рис.3.1).

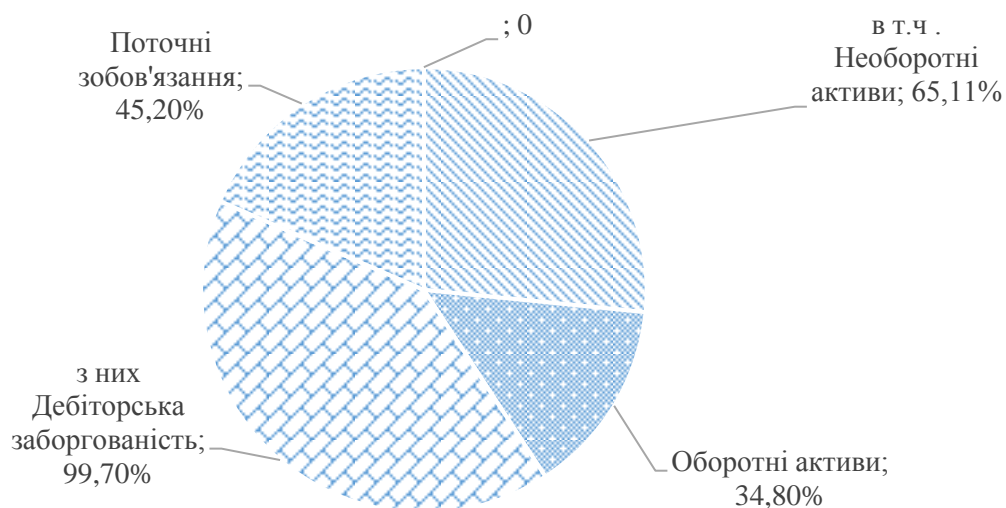

Рис. 3.1. Питома вага рівня ДЗ господарства станом на кінець 2022 року в порівнянні з іншими активами та зобов'язаннями

Представлений вище аналіз свідчить про доволі неоднозначну ситуацію, адже вся сукупність оборотних активів складається лише із ДЗ. У господарстві

на балансі повністю відсутні запаси, витрати майбутніх періодів і практично відсутні на балансі грошові кошти та їх еквіваленти. Даний розрахунок дозволяє зробити висновки, що господарство повністю працює під замовлення, що дозволяє не зберігати на складі жодної продукції, а також залишки непроданої продукції мінімальні. Дана тенденція пояснюється специфікою роботи. Тобто кожного дня випікаються свіжі продукти під кількість замовлення.

Негативним аспектом рівня оборту капіталу може стати не доброчесність покупців, які несвоєчасно можуть повернути борг. Також підкреслимо, що господарство зовсім не зберігає на складі сировини для випікання готових хлібобулочних виробів. Дана тенденція також може стати проблемою, через збій поставок муки, яєць масла та інших необхідних для операційної діяльності інгредієнтів. Графічне представлення основного масиву даних щодо рівня ДЗ представлений на рисунку 3.2.

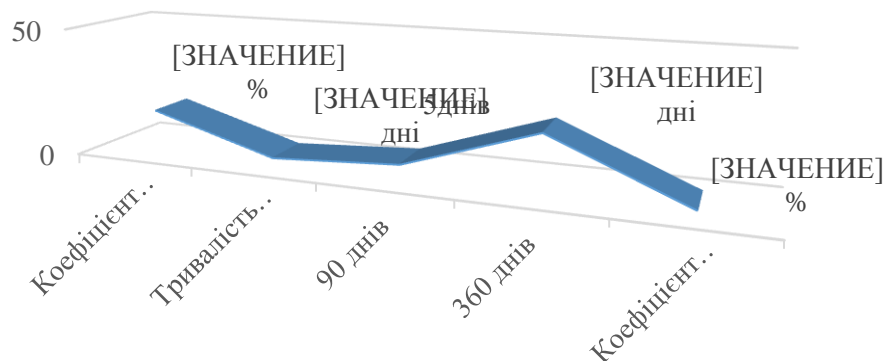

Рис. 3.2. Відображення основних показників рівня ДЗ господарства станом на 2022 рік

Результати аналізу фактів відображення та списання ДЗ свідчать, що лише на 50% господарство за рахунок ДЗ може покрити свої зобов'язання. Даний факт має місце через доволі значний обсяг довгострокової заборгованості на балансі господарства за рахунок комплексного оновлення матеріально-технічної бази та капітального ремонту.

Оцінюючи тривалість повернення ДЗ, то відмітимо доволі позитивну ситуацію. Адже аналіз відображає доволі короткі терміни погашення боргу.

Аналіз факторів впливу на рівень формування ДЗ у досліджуваному господарстві показав, що вони діляться на 2 основні категорії (рис. 3.3).

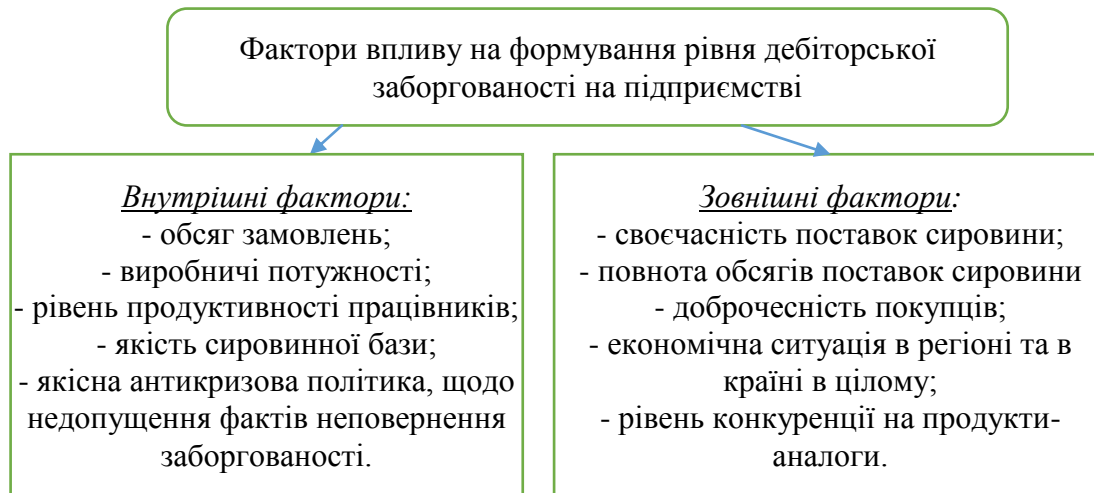

Рис. 3.3. Засади факторного впливу на рівень ДЗ господарства

Аналітична діагностика ТОВ «Новомосковський консервний завод» показала доволі збалансований результат діяльності між ДЗ господарства та його зобов'язаннями. Господарство в змозі вести свою операційну діяльність без надмірного зберігання запасів на складі, при цьому повною мірою забезпечувати виконання всіх замовлень. Даний факт відображає раціональний підхід керівництва та управлінського персоналу для підтримки достатнього рівня платоспроможності та рентабельності господарства.

3.2. Моделювання стратегічних рішень, щодо оптимізації рівня дебіторської заборгованості на підприємстві в розрізі антикризових заходів

Моделювання стратегічних рішень, як елементу оптимізації ДЗ в розрізі аналітичних аспектів та конкретних антикризових заходів включає розробку моделей сильних та слабких сторін господарства. Дослідження в попередніх розділах показали, що рівень ДЗ господарства займає 97% питомої ваги від загального рівня оборотних активів. З огляду на це, доцільним є факт дослідження контрагентів господарства при їх поділі на конкретні групи.

В даній ситуації у пригоді стане відомий та ефективний ABC та XYZ аналіз. На думку Соколової Л.В.: «ABC-аналіз є одним із методів раціоналізації, який може використовуватися в усіх функціональних сферах діяльності підприємства, у тому числі при визначенні логістичної стратегії» [44].

Соколова Л.В. у своїй праці також стверджує: «ABC-аналіз – це аналіз асортименту, ресурсів підприємства, обсягу продажів різних груп споживачів, товарних запасів шляхом ділення їх на три категорії (класу)» [44].

Моделювання стратегічних рішень, щодо обсягів ДЗ у господарстві залежить від асортименту реалізованої продукції, який з них дає найбільший обсяг прибутку, а також кількості покупців та безпосередніх обсягів товару, який вони замовляють.

В даному контексті пропонуємо до впровадження аналітичне моделювання через використання ABC та XYZ аналіз. В основі ABC аналізу лежить формула «Закон Паретто» - 20% зусиль – дають 80% результату. В контексті діяльності досліджуваного господарства доцільно розподілити дебіторів фірми які дають найбільший і відповідно найменший обсяг виручки.

При цьому доцільно ABC аналіз лаконічним чином поєднати із XYZ. Пропонуємо розподілити асортимент реалізованої покупцям продукції в залежності від рівня обсягів виручки отриманої від реалізації (у відсотковому вираженні). Спроектоване аналітичне забезпечення антикризового управління ДЗ підприємства в розрізі використання елементів ABC та XYZ аналізу представлено у таблиці 3.1.

Аналітичні дані виражені у таблиці 3.1. відображають, що найбільший обсяг виручки від реалізації дає дебітор ТОВ «Продуктова крамниця», що складає 70% виручки від реалізації. Середній обсяг виручки дає ПП «Перша пекарня», що складає 20% виручки від реалізації. Найменший обсяг господарство має від співпраці із ФОП Берховський І.І. та ФОП Кас'янова О.О, що складає 10% виручки.

Таблиця 3.1

Спроектоване аналітичне забезпечення антикризового управління ДЗ підприємства в розрізі використання елементів ABC та XYZ аналізу

ABC	XYZ		
	Товари категорії X Хліб і багет в асортименті. Найбільш стійкий обсяг продажів *Коефіцієнт варіації 0,1-0,2	Товари категорії Y Булочки, пиріжки, лаваші, бургери. Прогнозований але мінливий обсяг продажів *Коефіцієнт варіації 0,2-0,6	Товари категорії Z Заготовки з тіста Товари, що мають випадковий попит *Коефіцієнт варіації від 0,6
Дебітори категорії А: ТОВ «Продуктова крамниця» Дають 70% виручки від реалізації	AX Варіація, при отриманні найбільшого рівня виручки від дебіторів	AY	AZ
Дебітори категорії В: ПП «Перша пекарня» Дають 20% виручки від реалізації	BX	BY Варіація, при отриманні середнього рівня виручки від дебіторів	BZ
Дебітори категорії С: ФОП Берховський І.І. ФОП Кас'янова О.О. Дають 10% виручки від реалізації	CX	CY	CZ Варіація, при отриманні найменшого рівня виручки від дебіторів

* Коефіцієнт варіації – аналіз відсоткового відхилення обсягів продаж від середнього значення.

Контекст ДЗ через асортимент продукції в розрізі XYZ аналізу свідчить, що найбільш вагоме наповнення виручки забезпечує реалізація хліба та багетів (в асортименті). Середній рівень ДЗ забезпечує реалізація булочок, лавашів та бургерів (в асортименті), а найбільш низьке наповнення забезпечує реалізація заготовок із тіста, адже попит та обсяги реалізації мають мінливий характер із за найменшим рівнем ціни.

Переваги від представленої моделі ABC та XYZ аналізу полягають у забезпеченні господарства повною та об'єктивною інформацією щодо дебіторів і рівня ДЗ, яку вони забезпечують.

Важелем визначення рівня «Інкасації дебіторської заборгованості» - визначення тривалості періоду погашення ДЗ в середньому. «Інкасація дебіторської заборгованості» може слугувати елементом її бюджетного управління. З огляду на це, пропонуємо до впровадження розраховану модель «Інкасації дебіторської заборгованості» через елементи бюджетного управління (рис. 3.4).

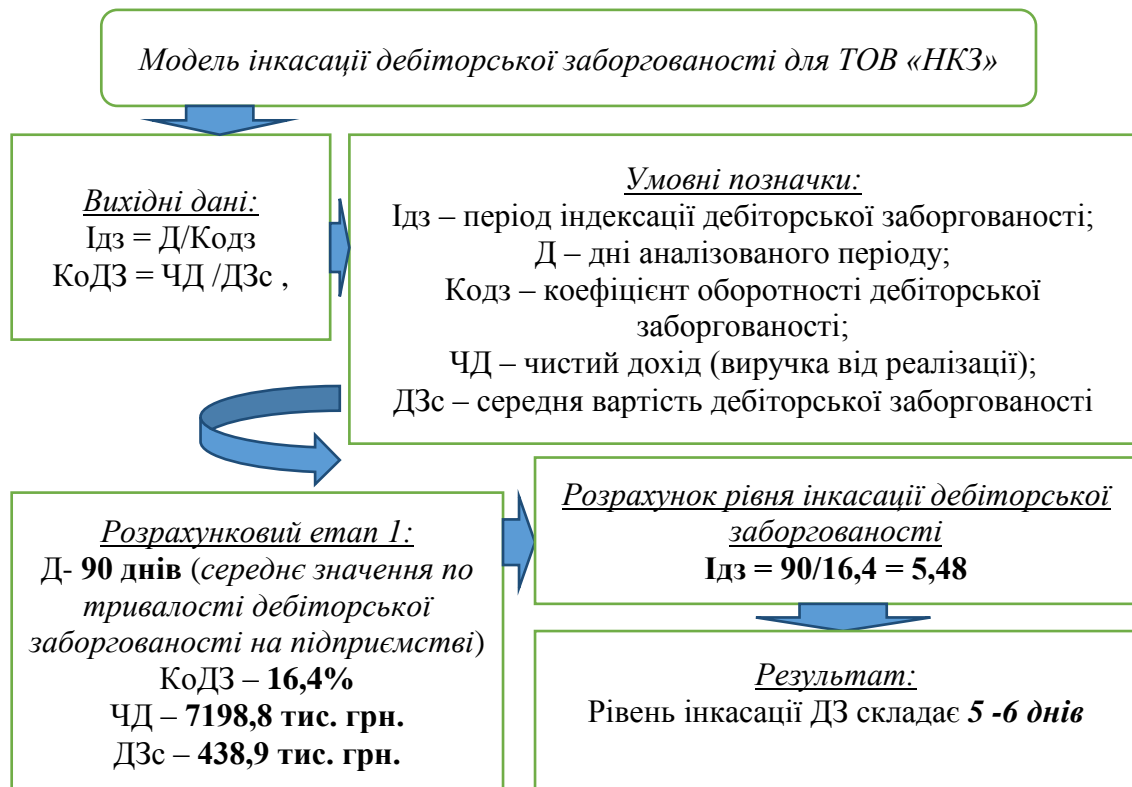

Рис. 3.4. Розрахована аналітична модель інкасації ДЗ через елемент бюджетного управління

Суть представленої моделі полягає у розрахунку за допомогою основних фінансових показників господарства визначити протягом якого періоду буде повернена ДЗ. Розрахунок показав, що за поточних умов, середній період повернення ДЗ складає 5-6 днів. Відзначимо, що даний показник знаходиться на досить високому рівні, що свідчить про якісне антикризове управління та грамотні управлінські рішення, стосовно укладання договорів із дебіторами. Перевага даної моделі полягає у простоті розрахунку, але при максимально точному результаті. Періодичний розрахунок рівня інкасації ДЗ дозволить мінімізувати ризик неповернення боргів.

Вважаємо, що розрахунок періоду інкасації (повернення) ДЗ може слугувати базисом для прийняття рішень щодо антикризового управління. Зазначимо, що математичне моделювання може стати сигналом до швидкісного оновлення господарства.

Висновки до розділу 3:

Результати фінансових звітів фірми станом на кінець 2022 рік відображають, що відношення оборотних активів до поточних зобов'язань має приблизно однакове значення. На відміну від аналізу окремо оборотних активів, де рівень ДЗ в загальній їх сукупності становить 99,7%.

1. Негативним аспектом рівня оборту капіталу може стати не доброчесність покупців, які несвоєчасно можуть повернути борг. Також підкреслимо, що господарство зовсім не зберігає на складі сировини для випікання готових хлібобулочних виробів. Дана тенденція також може стати проблемою, через збій поставок муки, яєць масла та інших необхідних для операційної діяльності інгредієнтів.

2. Результати аналізу фактів відображення та списання ДЗ свідчать, що лише на 50% господарство за рахунок ДЗ може покрити свої зобов'язання. Даний факт має місце через доволі значний обсяг довгострокової заборгованості на балансі господарства за рахунок комплексного оновлення матеріально-технічної бази та капітального ремонту.

3. Аналітична діагностика ТОВ «Новомосковський консервний завод» показала доволі збалансований результат діяльності між ДЗ господарства та його зобов'язаннями. Господарство в змозі вести свою операційну діяльність без надмірного зберігання запасів на складі, при цьому повною мірою забезпечувати виконання всіх замовлень. Даний факт відображає раціональний підхід керівництва та управлінського персоналу для підтримки достатнього рівня платоспроможності та рентабельності господарства.

4. Моделювання стратегічних рішень, щодо обсягів ДЗ у господарстві залежить від асортименту реалізованої продукції, який з них дає найбільший обсяг прибутку, а також кількості покупців та безпосередніх обсягів товару, який вони замовляють. В даному контексті пропонуємо до впровадження аналітичне моделювання через використання ABC та XYZ аналіз. В основі ABC аналізу лежить формула « Закон Паретто» - 20% зусиль – дають 80% результату. В контексті діяльності досліджуваного господарства доцільно розподілити дебіторів фірми які дають найбільший і відповідно найменший обсяг виручки.

5. Важелем визначення рівня «Інкасації дебіторської заборгованості» - визначення тривалості періоду погашення ДЗ в середньому. «Інкасація дебіторської заборгованості» може слугувати елементом її бюджетного управління. З огляду на це, пропонуємо до впровадження розраховану модель «Інкасації дебіторської заборгованості» через елементи бюджетного управління.

6. Вважаємо, що розрахунок періоду інкасації (повернення) ДЗ може слугувати базисом для прийняття рішень щодо антикризового управління. Зазначимо, що математичне моделювання може стати сигналом до швидкісного оновлення господарства.

ВИСНОВКИ

Дослідження особливостей визначення терміну дебіторської заборгованості (далі ДЗ) виступає доволі багатофакторним процесом. Особливості здійснення операційної діяльності господарств будь-якої форми власності тим чи іншим чином стикаються із ДЗ, оскільки вона виступає невід'ємним фактором процесу купівлі чи реалізації готової продукції, товарів чи послуг. Оцінюючи досвід в даній галузі обліку закордонних та вітчизняних вузькопрофільних фахівців, науковців, практикуючих товаровиробників, менеджерів та керівників господарств, зазначимо, що в більшості своїй вони є одностайними, щодо формування та визначення терміну ДЗ.

1. Засади твердження ДЗ через впровадження елементів АУ сьогодні можуть виступити реальними кроками, щодо оздоровлення економічної ситуації в окремо взятому господарстві. АУ слугує важелем розробки стратегічних рішень щодо мінімізації рівня ДЗ через якнайшвидше її погашення.

2. Особливості формування та відображення ДЗ протягом здійснення операційної діяльності вступає логічним та закономірним процесом. Проте, слід підкреслити, що особливості сучасного ведення бізнесу стикають з ряд проблем. Наприклад, таких, як неповернення, несвоєчасне повернення чи повернення не в повному обсязі ДЗ. В даному контексті слід оцінити рівень економічного ефекту через впровадження елементів АУ.

3. Оцінка теоретичних складових ДЗ включаючи елементи АУ свідчить про широку розгалуженість. Засади процесу формування ДЗ в теорії включають її поточний та довготривалий період погашення, що слугує рушієм до прийняття рішення стосовно впровадження чи ні елементів АК. Даний підрозділ повним чином розкрив теоретико-структурні елементи, які відображають визначення поняття ДЗ в цілому в Україні та за її межах. Також представлені думки багатьох авторів свідчать, що складність ведення діяльності протягом військового часу інколи може вимагати прийняття моментальних управлінсько-стратегічних рішень.

4. Проведена оцінка факторів впливу на рівень ДЗ доволі широкі. Зокрема враховуються і рівень безпеки країн в цілому, і рівень інвестиційної привабливості, і рівень впливу нормативно-правового забезпечення і загалом безпекова ситуація в країні. Говорячи про внутрішні фактори впливу, слід відмітити вагомий вплив відділу збуту, роботи провідних менеджерів, а також рівень добросовісності покупців.

5. Слід підкреслити, що сьогодні існують безліч факторів, які можуть впливати на розмір ДЗ. Здійснення аналізу в теорії дає можливість сформулювати ряд чинників розміру ДЗ: - недобросовісні покупки; - неякісно складні або помилкові угоди, за яким господарство може нести збитки; - неякісна політика збуту; - дисбаланс між обсягом виробництва та реалізації готової продукції; - стрімке зниження платоспроможності господарства, що може призвести до банкрутства.

6. Велика кількість авторів пропонує доволі розгалужені підходи щодо здійснення аналізу ДЗ, як передумов її успішного погашення, балансування із кредиторською заборгованістю та оптимально укладеної кількості договорів. З огляду на це, пропонуємо розроблений алгоритм аналізу ДЗ у умовах АУ.

7. Вагомим важелем ефективного формування та погашення ДЗ є своєчасно проведений якісний аналіз. Аналіз дає можливість своєчасно оцінити майбутній розмір виручки від реалізації отриманої від дебіторів, а також відсоток своєчасного погашення ДЗ в повному обсязі. Без якісного аналізу неможливе функціонування здорового рівня ДЗ. В контексті теоретичних засад проведення аналізу рівня наявності та погашення рівня заборгованості включає ряд передумов та особливостей, зокрема включає набір математичних розрахунків та інших додаткових процедур щодо отримання реальної картини по рівню ДЗ.

8. Для дослідження обрано ТОВ «Новомосковський консервний завод», яке територіально розташовано в м. Новомосковськ Дніпропетровської області. В ЄДРПОУ зареєстровано наступні види діяльності: виробництво хлібобулочних продуктів, кондитерських виробів; переробка фруктів та овочів; - гуртова торгівля продуктами харчування; надання в оренду нерухомого майна.

Підприємство в останні роки почало активно розвивати діяльність з виробництва хлібобулочних продуктів, кондитерських виробів. Для функціонування підприємство має необхідні виробничі потужності, вся виготовлена продукція відповідає вимогам щодо якості та безпеки продукції. Підприємство виробляє широкий асортимент готової продукції, зокрема, хліб, булочки, рулети, пиріжки, лаваші, багети, круасани. Діяльність ведеться за допомогою відкритого рахунку в АТ КБ Приватбанк, з якого сплачуються рахунки постачальників, податки та отримуються гроші від дебіторів.

9. Вартість майна підвищилась на 26,85%. Ця тенденція зумовлена тим, що підприємство почало активно розвивати діяльність з виробництва хлібобулочних продуктів лише в останні роки, що зумовило необхідність переобладнання, закупівлі спеціальних технологічних ліній, тому спостерігаємо підвищення вартості необоротних активів на 67,54%. Спостерігаємо зниження вартості оборотних активів на 13%, в складі яких відсутні запаси та наявна поточна дебіторська заборгованість. Зміна суми поточної дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства за аналізований період склала 12,3%. Зміна суми власного капіталу за аналізований період склала 33,6%. В структурі власного капіталу є незмінна сума статутного капіталу та нерозподілений прибуток, сума якого за аналізований період підвищилась на 82,41%. Підприємство нарощує обсяги виробництва і реалізації, тому бачимо підвищення виручки від реалізації в 3,5 рази, проте переважаючі теми росту рівня собівартості реалізації зумовлюють зниження рівня прибутковості досліджуваного підприємства. Зокрема, зниження суми фінансового результату склало 64%.

10. Діагностика діяльності господарства свідчить, що його основною спеціалізацією до операційної діяльності виступає випічка хліба та хлібобулочних виробів. З огляду на цей тезис, констатуємо, що більшість сум ДЗ складаються із боргів за реалізовану продукцію безпосереднім покупцям (магазин, хлібні кіоск, пекарні та кав'ярні). З огляду на це, у господарстві активним чином застосовуються наступні рахунки обліку, які відображають суть господарської операції, а також підкріплені такими первинними документами.

11. Представлені в роботі дані дають можливість оцінити, той факт, що процедура ведення первинного обліку ДЗ включає процес складання повного масиву документації, який безпосередньо супроводжує процедуру укладення договорів, відвантаження вже готової продукції та отримання виручки від її реалізації. Також дослідження показали, що синтетичний облік ДЗ у господарстві здійснюється із використанням загального плану рахунків в розрізі таких основних рахунків, як 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з іншими дебіторами», а також рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів». Відзначимо, що саме такий набір рахунків повним чином забезпечують законне ведення обліку ДЗ. Аналітичний облік ДЗ у господарстві ведеться в розрізі існуючих контрагентів.

12. В контексті рекомендацій, щодо оптимізації рівня ДЗ в господарстві через провадження АУ, пропонуємо наступний механізм оптимізації рівня ДЗ. Враховуючи елемент АУ через безпосередній поділ дебіторів в залежності від давності роботи з ними, суми боргу та рівня довіри до них. З огляду на недосконалість ведення аналітичного обліку ДЗ на фірмі пропонуємо схему удосконаленої аналітики рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками».

13. Запропонована до впровадження у дане господарство додаткового внутрішнього первинного документа, який би деталізував види, етапи і терміни погашення ДЗ від покупців господарства. Вважаємо, що користь від впровадження удосконаленої аналітики рівня ДЗ, а також додатково розробленої до неї внутрішньогосподарської відомості дозволить господарству вести облік ДЗ більш ретельніше. Дані рекомендації дозволять ретельно розподіляти покупців господарства, відобразатимуть її види, в залежності від податкового навантаження, а також суми боргу та очікувані терміни його повернення. Дана аналітика носить елементи АУ, через можливість своєчасного реагування на найменші відхилення від обумовлених договором термінів та обсягів погашення.

14. Результати фінансових звітів фірми станом на кінець 2022 рік відображають, що відношення оборотних активів до поточних зобов'язань має

приблизно однакове значення. На відміну від аналізу окремо оборотних активів, де рівень ДЗ в загальній їх сукупності становить 99,7%.

15. Результати аналізу фактів відображення та списання ДЗ свідчать, що лише на 50% господарство за рахунок ДЗ може покрити свої зобов'язання. Даний факт має місце через доволі значний обсяг довгострокової заборгованості на балансі господарства за рахунок комплексного оновлення матеріально-технічної бази та капітального ремонту.

16. Аналітична діагностика ТОВ «Новомосковський консервний завод» показала доволі збалансований результат діяльності між ДЗ господарства та його зобов'язаннями. Господарство в змозі вести свою операційну діяльність без надмірного зберігання запасів на складі, при цьому повною мірою забезпечувати виконання всіх замовлень. Даний факт відображає раціональний підхід керівництва та управлінського персоналу для підтримки достатнього рівня платоспроможності та рентабельності господарства.

17. Моделювання стратегічних рішень, щодо обсягів ДЗ у господарстві залежить від асортименту реалізованої продукції, який з них дає найбільший обсяг прибутку, а також кількості покупців та безпосередніх обсягів товару, який вони замовляють. В даному контексті пропонуємо до впровадження аналітичне моделювання через використання ABC та XYZ аналіз. В основі ABC аналізу лежить формула « Закон Паретто» - 20% зусиль – дають 80% результату. В контексті діяльності досліджуваного господарства доцільно розподілити дебіторів фірми які дають найбільший і відповідно найменший обсяг виручки.

18. Важелем визначення рівня «Інкасації дебіторської заборгованості» - визначення тривалості періоду погашення ДЗ в середньому. «Інкасація дебіторської заборгованості» може слугувати елементом її бюджетного управління. З огляду на це, пропонуємо до впровадження розраховану модель «Інкасації дебіторської заборгованості» через елементи бюджетного управління.

19. Вважаємо, що розрахунок періоду інкасації (повернення) ДЗ може слугувати базисом для прийняття рішень щодо антикризового управління.

Зазначимо, що математичне моделювання може стати сигналом до швидкісного оновлення господарства.

СПИСОК ВИКОРСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Mamontova N., Korniyuchuk T. Особливості обліку дебіторської заборгованості за національними і міжнародними стандартами. Scientific Notes of Ostroh Academy National University, "Economics" Series, 2021, 21 (49): 115-119.
2. Бержанір І.А. Особливості організації та напрями удосконалення обліку дебіторської заборгованості. 2022.
3. Бондаренко О. С. Сучасні підходи до обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 18. С. 108-113.
4. Бондаренко, А.В. Облік кредиторської заборгованості та її аналіз в системі управління підприємством на ПрАТ «СЕНТРАВІС ПРОДАКШН ЮКРЕЙН». 2022.
5. Боярова О.А та Кузик Н.П. Резерв сумнівних боргів як обачний інструмент впливу на діяльність підприємства. 2020 рік.
6. Бутинець Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир:Рута. 2005.756 с.
7. Гайдучок Т.С.; Цегельник Н.І. Основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній системі. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси, 2012, 9 (1): 190-199.
8. Ганусич В.О., Гурська І.В. Облік дебіторської заборгованості: управлінський та організаційний аспекти. Науковий вісник ужгородського університету. Серія: економіка, 2016, 1 (1): 441-445.
9. Головбух Експертус. Платформа бухгалтерія. Інтернет ресурс надання консалтингових послуг щодо ведення обліку та складання звітності. <https://buhplatforma.com.ua/article/7704-zapasi-ta-h-klasifikatsiya>
10. Гринюк, І.М.; Орлова, В.К. Проблеми обліку дебіторської заборгованості. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси, 2013, 10 (3): 184-188.
11. Гулювата А. С. Організаційно-методичне забезпечення обліку дебіторської заборгованості підприємства : автореф. дип. роботи на здобуття

освітнього ступеня «магістр»: спец. спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / А. С. Гулювата, ЧНУ ім. Петра Могили. - Миколаїв, 2020. - 24 с.

12. Гуцаленко Л.В. Облік дебіторської заборгованості: концептуальні основи П(С)БО та МСФЗ. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2020 рік.

13. Дячук, О. В., Новодворська, В. В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси, 2013, 10 (3): 243-251.

14. Загородній А.Г. Бухгалтерський облік: основи теорії і практики. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 280 с.

15. Закревська О.Ю. Організація бухгалтерського обліку поточної дебіторської заборгованості підприємства торгівлі. Причорноморські економічні студії. 2017. Випуск 20. С. 103–106.

16. Кащенко, О. Облік та контроль дебіторської заборгованості як складової системи грошових розрахунків підприємства. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка, 2011, 130: 54-56.

17. Кияшко, О. М. Облік дебіторської заборгованості з позиції концепції збереження капіталу / О. М. Кияшко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. - Кіровоград: КНТУ, 2009. - Випуск 16, ч. 1. - С. 190-193.

18. Колісник О. П. Теоретичні та практичні аспекти обліку і аналізу дебіторської заборгованості у сфері інформації та телекомунікацій. *Modern Economics*. 2019. № 15. С. 108-113.

19. Кравченко О., Кобець Т. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її вдосконалення. *Економіка та суспільство*, 2021, 25.

20. Крамарчук Т.О. Теоретичні та практичні аспекти обліку, аналізу і аудиту дебіторської заборгованості підприємства. 2022.

21. Кручак Л. Методика аналізу дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016.

22. Кручак Л., Муравський В. Автоматизація обліку дебіторської заборгованості на основі інтегрованої бази даних контрагентів. Вісник Тернопільського національного економічного університету, 2017, 1: 109-118.

23. Кручак Л.В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання. Економічний аналіз. 2016 рік. Том 25. № 2. С. 93-98.

24. Кудрявцева А. Аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства. Та опубліковані у колективній монографії «Обліково-фінансове забезпечення в управлінні економічною стійкістю підприємства: сучасні тенденції і перспективи розвитку» за загальною редакцією в.о. завідувача кафедрою обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, к.е.н., доцента Ольги Губарик, к.е.н., д.е.н. професора Світлани Халатур. Розділ 1.2. С. 24-33. Стандарт, Дніпро 2023р. 464 с.

25. Кудрявцева А. Організаційні аспекти управління дебіторською заборгованістю підприємства. Матеріал I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» 26-27 жовтня 2023 року. С. 81-83.

26. Кудрявцева А. Організація системи контролю конкурентоспроможних підприємств. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» 11-12 травня 2023 року. С. 58-60.

27. Кундря-Висоцька О.П., Москаленко О.В., Сулима М.О. Організація бухгалтерського обліку : навчальний посібник. Київ : УБС НБУ, 2015. 298 С.

28. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством в умовах економіки знань та інтелектуалізації менеджменту. Економічний форум. 2016. № 1. С. 161–170.

29. Мамонтова, Н.А.; Глущик, М.М. Особливості обліку та управління дебіторської заборгованості підприємства в сучасних умовах. 2023.

30. Марачевська А. Практична цінність антикризового управління підприємством у воєнний та післявоєнний час в Україні. S World Journal. 2022. № 13-02. С. 8–13.

31. Марусич О., Шарманська, В. Дескриптивні засади ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та її репрезентація у звітності. Економіка та суспільство, 2022, С. 35.

32. Матицина Н.О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю. Бухгалтерський облік і аудит. 2015. № 12

33. Нашкерська Г. Особливості визнання та оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи і послуги//Бухгалтерський облік і аудит,-№11,-2009,-с.31-37.

34. Одношевна О.О., Міньковська А.В., Саванчук Т.М. Антикризове управління як елемент удосконалення системи економічної безпеки в сучасних умовах. Економіка і суспільство. Випуск № 49. 2023 р.

35. Олійник С.О. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості. Міжнародний науковий журнал Науковий огляд, 2018, 5.48: 32-40.

36. Пінчук, Т.А.; Шрам, Т.В. Організаційно-методичні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. Ефективна економіка, 2014, Випуск № 10.

37. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ МФУ від 30.11.2000 р. № 304.URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>

38. Попова В.Д., Кузь В.І. Удосконалення обліку дебіторської заборгованості у контексті формування інформаційного забезпечення управління платоспроможністю суб'єкта господарювання. Вісник класичного приватного університету. Випуск 4 (21). 2020 рік.

39. Пугаченко О., Зарудна Н. Внутрішній контроль порядку відображення в обліку дебіторської заборгованості. Економіка та суспільство, 2022, 37.
40. Розвиток інноваційної системи України в європейському науково-технологічному просторі : наук. доп. за ред. І. Ю. Єгорова ; НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2018. 198 с.
41. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: конспект лекцій. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 258 с.
42. Сапаріна О.Ф., Кірілкіна О.Є. Методологічні основи аналізу дебіторської заборгованості. Глобальні та національні проблеми економіки / Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Випуск 3, 2015. – С. 865-868.
43. Сергеева О.Р. Можливість криз і необхідність антикризового управління на вітчизняних підприємствах. Інвестиції: практика та досвід. Випуск № 1. С. 70–73. – 2016 рік.
44. Соколова Л.В., Кирий В.В., Чеченець Д.О. Науково-методичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємств газопостачання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 6(3). 2016р.
45. Фаренюк О.П., Таранюк К.М. Особливості поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи і послуги. 2020 рік.
46. Філіпенко Д.О. Типові помилки в обліку дебіторської заборгованості та їхні можливі наслідки. 2021.
47. Ценклер, Н. І. Вдосконалення класифікаційних ознак дебіторської заборгованості та їх значення в підвищенні контрольно-аналітичної функції обліку Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка / редколегія.: В.П. Мікловда (гол. ред.), М.І. Пітюлич, С.С. Слава та ін. – Ужгород : ПП"Повч Р.М.", 2010.

48. Черленяк І.І., Курей О.А., Виклики антикризового управління економікою в умовах пандемії. Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія Економіка. 2020. Випуск 1(55). С. 10–18.

49. Шепель Т., Вінтоняк А. Організаційно-методичні аспекти обліку дебіторської заборгованості: вітчизняний та зарубіжний досвід. Економіка та суспільство, 2023, С. 52.

50. Шепель Т., Вінтоняк А. Організаційно-методичні аспекти обліку дебіторської заборгованості: вітчизняний та зарубіжний досвід. Економіка та суспільство, 2023, 52.

51. Шурпенкова Р.К. Модифікація обліку дебіторської заборгованості підприємства в Україні. 2020.